

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr.

din _____ 2022

Chișinău

Cu privire la aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2022-2030

În temeiul articolului 11 alineatul (2) din Legea nr.93/2017 cu privire la statistica oficială (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.216-228, art.349), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2022-2030 (se anexează).
2. Ministerele, alte autorități administrative centrale și instituțiile publice cu responsabilități în domeniile de implementare a Strategiei, în limita competențelor atribuite, vor întreprinde măsurile necesare în vederea realizării obiectivelor stabilite în Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național 2022-2030 și vor informa anual, până la data de 1 martie, Biroul Național de Statistică cu privire la gradul de implementare a obiectivelor acesteia.
3. Biroul Național de Statistică va elabora, în comun cu alte autorități administrative centrale și instituții publice responsabile de punerea în aplicare a Strategiei, programe pe termen mediu pentru implementarea acesteia și va prezenta Guvernului, anual, până la data de 1 mai, raportul de progres privind implementarea Strategiei.
4. Finanțarea acțiunilor prevăzute în prezenta hotărâre se va efectua în limitele alocațiilor prevăzute în aceste scopuri în bugetele instituțiilor publice de resort, precum și din alte surse, conform legislației în vigoare.
5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Biroului Național de Statistică.

PRIM-MINISTRU

NATALIA GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Ministrul finanțelor

Dumitru BUDIANSCHI

**STRATEGIA
de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național
pentru perioada 2022-2030**

I. INTRODUCERE

1.1. Importanța documentului

Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2022-2030 a fost elaborată în conformitate cu art.4 lit. q) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern și cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Elaborarea Strategiei este justificată de rolul central al statisticilor oficiale pentru actul de guvernare, inclusiv în ceea ce ține de asigurarea cu informații statistice de calitate și relevante, necesare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor economice, sociale și de mediu, a deciziilor autorităților publice și mediului de afaceri, pentru elaborarea cercetărilor științifice, precum și pentru informarea societății în ansamblu (art.4, alin. (1) din Legea nr.93/2017 cu privire la statistica oficială). Datele statistice sunt imperative pentru procesul de luare a deciziilor bazate pe evidențe și dezagregate după criteriile relevante.

Elaborarea documentului se pliază pe Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”, care prevede acțiunea prioritară privind creșterea calității actului de guvernare, realizată inclusiv prin „colectarea și transparentizarea datelor statistice și administrative pentru monitorizarea implementării politicilor, serviciilor publice și proiectelor, inclusiv cu prezentarea datelor într-o formă ușor de înțeles pentru oameni”. Pentru realizarea acestui obiectiv, este necesară fortificarea și dezvoltarea Sistemului Statistic Național (SSN), în concordanță cu prevederile prezentei Strategii, elaborarea căreia este prevăzută în acțiunea 1.7.1. Elaborarea și aprobarea proiectului Strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național până în anul 2030” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 235/2021.

Din punct de vedere procedural, elaborarea strategiei este motivată de faptul că, statistica este un domeniu de activitate al Guvernului (Art.4, lit. q) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern). Strategia de dezvoltare a SSN constituie cadrul strategic de bază pentru alinierea în continuare a statisticii naționale la acquis-ul comunitar în domeniul statistic (art.44, Capitolul 6 Statistici, Titlu IV, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană¹), contribuind la obiectivul de furnizare în timp util a unor date statistice fiabile și coerente, comparabile la nivel internațional, cu

¹ Legea 112/2014 publicată la 18.07.2014 în Monitorul Oficial, nr.185-199, prin care a fost ratificat AA dintre RM și UE.

respectarea principiilor fundamentale ale statisticilor oficiale² și în corespundere cu Codul de bune practici al statisticilor europene³.

Elaborarea Strategiei este imperativă și în contextul aspirațiilor Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Statutul de țară candidat la aderare la Uniunea Europeană dictează necesitatea accelerării armonizării statisticii naționale cu standardele UE pentru a asigura utilizatorii interni și externi cu statistici de calitate, comparabile la nivel european.

Intervențiile propuse în cadrul documentului de politici se referă la SSN, care, conform art.6, alin.(1) al Legii 93/2017, constă din Biroul Național de Statistică (BNS), ca autoritate centrală în domeniul statisticii și coordonator al Sistemului, Banca Națională a Moldovei (BNM) și alți producători de statistici oficiale.

Necesitatea elaborării Strategiei este determinată și de *Agenda globală pentru dezvoltare durabilă 2030*⁴ (în continuare Agenda globală 2030), adoptată de către țările membre ale Organizației Națiunilor Unite în septembrie 2015, una din țintele trasate fiind: „*Până în 2030, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sexe, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilitate, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale*”. La rândul său, contribuția Republicii Moldova la realizarea Agendei globale 2030 se va materializa prin implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2030”, având drept scop strategic sporirea calității vieții oamenilor, dar și a altor politici și documente strategice sectoriale ce integrează obiectivele și țintele de dezvoltare durabilă⁵, cu aplicarea principiului nimeni să nu fie lăsat în urmă, fapt care crește necesitatea de date statistice dezagregate multi-dimensional. Mai mult ca atât, potrivit Raportului privind naționalizarea indicatorilor de monitorizare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)⁶, elaborat în 2017, circa jumătate din indicatorii de monitorizare a țintelor ODD nu erau disponibili în cadrul SSN. Totodată, Raportul de evaluare națională voluntară a progresului privind implementarea Agendei 2030⁷ concluzionează că, producerea indicatorilor pentru măsurarea ODD trebuie să fie o prioritate pentru Guvernul Republicii Moldova. Aceasta relevă necesitatea unei abordări strategice clare și a unor acțiuni coordonate privind consolidarea întregului Sistemul Statistic Național (SSN), fiind imperativă asigurarea datelor pentru indicatorii de monitorizare și evaluare a implementării strategiilor și politicilor țării, bazate pe evidențe calitative, relevante și oportune.

Scopul elaborării Strategiei constituie asigurarea cadrului normativ și instituțional relevant, precum și crearea condițiilor necesare pentru alocarea strategică a resurselor umane, financiare, tehnice și tehnologice pentru consolidarea și modernizarea Sistemului Statistic Național.

² Principiile fundamentale ale statisticilor oficiale adoptate de Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite la 15 aprilie 1992 și de Comisia de statistică a Organizației Națiunilor Unite la 14 aprilie 1994

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-catalogues/-/ks-02-18-142>

⁴ Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁵ <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/nationalizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabila>

⁶ <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/nationalizarea-indicatorilor-pentru-monitorizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabila>

⁷ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/vnr_2020_ro.pdf

Scopul strategic, urmărit prin implementarea Strategiei, este ca, la orizontul anului 2030, SSN să funcționeze ca un sistem de date statistice integrat, coerent, bine coordonat, aliniat la standardele europene și metodologiile internaționale, capabil să furnizeze produsele și serviciile statistice necesare unui spectru larg de utilizatori, răspunzând necesităților acestora. Documentul va ghida elaborarea unor propuneri de programe cu planuri de acțiuni integrate, planificarea bugetelor și strategiilor de cheltuieli sectoriale și instituționale și coordonarea mai eficientă de către BNS a dezvoltării SSN și a asistenței externe oferite pentru acest sector.

Implementarea strategiei va contribui la realizarea **misiunii SSN** de a oferi în timp util date calitative pentru a susține informarea, cercetarea și procesele decizionale bazate pe evidențe, atât în mediul public, cât și cel privat.

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2022 - 2030 este susținută de Consiliul Național pentru Statistică care, conform deciziei din 30 iunie 2022, a recomandat promovarea acesteia, urmate de programe de dezvoltare a SSN pe termen mediu (care să încorporeze planurile de acțiuni și resursele estimate pentru implementarea acestora).

1.2. Concordanța cu Strategia națională de dezvoltare.

Strategia propusă vine să susțină în mod direct procesul de implementare a documentelor-cheie ale cadrului național de planificare strategică. Furnizând statistici oficiale necesare pentru un proces de politici bazat pe evidențe, SSN va susține eforturile Guvernului în implementarea, monitorizarea continuă și evaluarea intermediară și finală a impactului proiectului Strategiei naționale de dezvoltare (SND) „Moldova 2030” (proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” este în proces de consultări publice), dar și a politicilor sectoriale, asupra societății, în particular asupra grupurilor de populație vulnerabile, în vederea atingerii obiectivelor și țințelor de dezvoltare durabilă.

Lipsa dezagregărilor după anumite criterii ale unor indicatori de monitorizare a SND „Moldova 2030”, necesare măsurării inegalităților și identificării măsurilor de politici necesare pentru îmbunătățirea situației anumitor grupuri vulnerabile și respectării principiului Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 de a nu lăsa pe nimeni în urmă, dar și capacitățile limitate de setare și monitorizare a țințelor de către elaboratorii și implementatorii de politici, sunt identificate ca unele dintre constrângeri⁸ care au subminat calitatea politicilor publice în ultimele trei decenii. Totodată, realizarea ocazională a analizei impactului socio-economic al politicilor implementate asupra celor pe care îi pot afecta este considerată o lacună majoră în dezvoltarea și coordonarea politicilor⁹.

Fără intervenții substanțiale, precise și strategice, asigurarea principiului privind calitatea datelor statistice la nivelul întregului SSN va fi tot mai dificilă. Or, SND „Moldova 2030” subliniază că, monitorizarea progresului și evaluarea impactului de dezvoltare a SND va fi realizată prin intermediul indicatorilor statistici dezagregați, inclusiv indicatori ODD. Iar, în procesul de elaborare a strategiilor sectoriale, precum și de monitorizare și evaluare, fiecare indicator urmează a fi dezagregat după

⁸Raport de evaluare a Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020”,

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raport_evaluare_2020_rom.pdf

⁹https://eeas.europa.eu/archives/delegations/moldova/documents/press_corner/20160512_1_ro.pdf

criteriile relevante pentru a reflecta gradul efectiv de cuprindere a oamenilor în procesul de dezvoltare. Sistemul Statistic Național, care include Biroul Național de Statistică (BNS), Banca Națională a Moldovei (BNM) și alți producători de statistici oficiale, va asigura colectarea datelor dezagregate conform criteriilor relevante, pe când implementatorii de politici, sectorul asociativ și cel privat, precum și partenerii de dezvoltare, vor utiliza aceste date transformându-le în informații utile comunității și bun public.

Astfel, Strategia va contribui în mod direct la monitorizarea implementării fiecărui din cele 10 obiective prevăzute de SND „Moldova 2030”, inclusiv, la implementarea nemijlocită a obiectivului care se referă la asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente (obiectivul general 7) al cărei instrument indispensabil îl constituie statisticile ca condiție primordială pentru luarea deciziilor în baza evidențelor și transparența acestora.

1.3. Concordanța cu cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM)

Domeniul noii Strategii corespunde Programului bugetar 12. *Sistemul statistic, de arhivare și stare civilă*, și, respectiv, sub-programele 1201. *Politici și management în domeniul statisticii*; 1202. *Lucrări statistice*; și 1204. *Desfășurarea recensămintelor*; și 1207. *Cercetări științifice aplicate în domeniul statisticii*. Programele respective vizează în special BNS. Finanțarea activităților statistice realizate de alți membri ai SSN este realizată din contul bugetelor acestor instituții alocate în cadrul altor programe bugetare decât cele dedicate statisticii, dar și cu suportul partenerilor de dezvoltare. Proiectele în cauză deseori nu reflectă suportul acordat pentru activități statistice, acestea nefiind raportate la Sectorul “Construirea capacității statistice” (cod 16062 conform Clasificării sectoarelor a Comitetului pentru asistență externă DAC / OECD¹⁰) în cadrul mecanismului de coordonare și management al asistenței externe¹¹. Respectiv, nici în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și nici în Strategiile Sectoriale de Cheltuieli implementate de membrii SSN nu sunt specificate suficient de detaliat sau în genere lipsesc datele privind cheltuielile pentru lucrările statistice.

Documentul a luat în considerare constrângerile bugetare și sursele disponibile din partea potențialilor donatori, a partenerilor de dezvoltare. Detaliile privind finanțarea implementării Strategiei vor fi reflectate în Programele pe termen mediu, care vor fi elaborate suplimentar (în baza unui concept separat, conform Hotărârii Guvernului 386/2020).

1.4. Concordanța cu prioritățile guvernamentale și alte documente de planificare și de politici publice

Pe lângă SND „Moldova 2030”, Strategia propusă a luat în considerare și prevederile din alte documente de planificare strategică care se află în proces de elaborare sau implementare, în vederea asigurării unei abordări unice și consistente asupra domeniului în cauză.

¹⁰ <https://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-standards/purposecodessectorclassification.htm>

¹¹ Platforma guvernamentală pentru gestionarea asistenței externe, <http://amp.gov.md>

În acest sens, prezenta Strategie corelează cu obiectivul „Capacități instituționale sporite” al proiectului *Strategiei pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală până în anul 2030*, care țintește în special „dezvoltarea capacităților de elaborare a politicilor fundamentate pe dovezi și evaluare a impactului” și „integrarea dimensiunii geografice (spațiale) la cel mai dezagregat nivel posibil în analiza economică și dezvoltarea capacităților de modelare a politicilor”.

La nivelul statisticilor sectoriale, Strategia pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală mizează pe dezvoltarea continuă a capacităților SSN în ceea ce privește indicatorii de impact ai economiei asupra mediului, indicatorii privind condițiile de muncă, situația de muncă a copiilor și a altor grupuri vulnerabile, infrastructura utilitară și condițiile de trai și discrepanțele de gen ale populației etc.

Strategia are tangențe și cu alte documente de planificare și de politici publice în proces de implementare sau de elaborare, în care s-au integrat obiective legate de suport necesar în dezvoltarea statisticilor specifice anumitor domenii, precum:

- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014), care prevede crearea și dezvoltarea unui sistem informațional integrat de mediu, elaborarea și aprobarea listei indicatorilor de mediu;
- Strategia de dezvoltare a educației „Educația-2030” (în proces de elaborare);
- Programul pentru anii 2022-2025 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 (aprobată prin Hotărârea Guvernului 1464/2016) și Programul pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2022-2025 (ambele în proces de elaborare) – cu includerea de activități privind consultarea cu instituțiile responsabile de politicile în domeniul minorităților naționale/etnice, organizațiile societății civile, a asociațiilor minorităților etnice cu privire la subiectele ce urmează să fie colectate în cadrul următorului Recensământ al Populației și Locuințelor (RPL sau recensământ) și la promovarea participării reprezentanților minorităților etnice la desfășurarea recensământului (în calitate de recenzori), dar și la RPL propriu-zis;
- Programul național pentru protecția copilului pentru perioada 2022-2026 (în proces de elaborare), care include un obiectiv specific “1.2. Sistemul de protecție a copilului este guvernat eficient în baza evidențelor”;
- Planul de acțiuni pentru anii 2021-2022 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023 (aprobat prin Hotărârea Guvernului 318/2021), cu includerea de activități privind consolidarea sistemelor de colectare, analiză și diseminare a datelor statistice sectoriale și asigurarea monitorizării regulate a dinamicii fenomenului violenței față de femei și violenței în familie;
- Setul de măsuri privind realizarea Observațiilor finale cu privire la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova oferite de către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării împotriva femeilor (în proces de implementare) – cu acțiuni de îmbunătățire a

datelor care să fie dezagregate în funcție de sex, vârstă, dizabilitate, etnie, locație geografică și alți factori relevanți.

Mai mult decât atât, instituțiile publice și partenerii de dezvoltare sunt încurajați să integreze obiectivele legate de dezvoltarea SSN în cadrul politicilor publice și a proiectelor de asistență, în concordanță cu viziunea și obiectivele din prezenta Strategie. BNS va monitoriza acest proces pentru a asigura o coordonare inter-instituțională eficientă, inclusiv a asistenței externe, pe marginea implementării acestora și pentru a evita posibile suprapuneri și inconsistențe.

Rezultatele Strategiei SSN sunt importante nu doar la nivelul documentelor strategice, dar și la nivel operațional, inclusiv, pentru Planul Național de Dezvoltare și pentru planificarea eficientă a bugetului public național și componentelor acestuia. O importanță particulară pentru alocarea resurselor bugetare o are asigurarea utilizatorilor cu date dezagregate, inclusiv pe sexe, privind populația la nivel teritorial, precum și date calitative în sfera economică, socială și de mediu.

1.5. Autorități și instituții implicate în procesul de elaborare a Strategiei

Părțile implicate nemijlocit în procesul de elaborare a Strategiei sunt:

- BNS – în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii și coordonator strategic al procesului de elaborare a Strategiei;
- BNM – în calitate de autoritate independentă, ce dezvoltă și produce statistica oficială din domeniul său de competență potrivit Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și potrivit principiilor fundamentale ale statisticii oficiale prevăzute de Legea 93/2017;
- Autoritățile publice centrale și alte instituții publice interesate;
- Deținătorii surselor de date administrative și private, relevante pentru producerea statisticilor oficiale;
- Partenerii de dezvoltare din sistemul ONU - în calitate de finanțatori și susținători ai procesului;
- Experți naționali și internaționali ai agențiilor ONU și altor organisme internaționale - care sprijină elaborarea Strategiei;
- Consiliul Național pentru Statistică – în calitate de organ consultativ în domeniul statisticii care avizează proiectul Strategiei de dezvoltare a SSN;
- Autoritățile publice locale;
- ONG-uri, instituții academice și grupuri analitice – în calitate de utilizatori de date statistice;
- Mediul de afaceri - în calitate de respondenți/furnizori, dar și utilizatori de date statistice.

Părțile vizate au fost consultate pe parcursul întregului proces de elaborare a Strategiei. În acest sens, au fost utilizate următoarele instrumente de consultare:

- Crearea Grupurilor de lucru coordonator și tehnic formate din reprezentanții instituțiilor publice care fac parte din și care interacționează cu SSN, în cadrul cărora documentul a fost discutat în repetate rânduri în vederea finalizării acestuia;
- Diseminarea unui chestionar online tuturor instituțiilor vizate direct sau indirect din cadrul SSN pentru evaluarea situației curente și identificarea provocărilor și priorităților de politici¹² în domeniu;
- Consultarea online, prin plasarea pe paginile web www.particip.gov.md și www.statistica.gov.md a materialelor relevante aferente Strategiei;
- Colectarea și sistematizarea avizelor din partea instituțiilor publice consultate;
- Organizarea atelierelor consultative separate în funcție de părțile interesate, după cum urmează:
 - Producătorii de statistici oficiale și deținătorii de date administrative;
 - Utilizatorii de date din sectorul privat, academic și asociativ;
 - Utilizatorii de date din domeniul public;
 - Comunitatea partenerilor de dezvoltare.
- Organizarea atelierelor consultative online cu participarea subdiviziunilor teritoriale ale BNS, în regiunile țării;
- Consultarea opiniei experților internaționali în domeniul statisticii asupra proiectului strategiei;
- Sondajul de opinie online cu privire la satisfacția utilizatorilor cu produse și servicii BNS (organizat în iunie-iulie 2021)¹³;
- Sondajul de opinie a utilizatorilor de date¹⁴ în cadrul SSN, rezultatele cărora vor servi drept bază pentru elaborarea indicatorilor de monitorizare și evaluare a Strategiei.

¹² Chestionarul poate fi accesat la adresa: <https://forms.gle/n48XRak3xoqwxEf8>. La sondaj au participat 42 persoane din următoarele instituții: Agenția „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Agenția Națională Asistență Socială, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI), Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), Agenția Servicii Publice, Autoritatea Aeronautică Civilă, Biroul Migrație și Azil al MAI, Banca Națională a Moldovei, Casa Națională de Asigurări Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Comisia Națională a Pieței Financiare, Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Ministerul Mediului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Serviciul Tehnologii Informaționale al MAI, UN Women.

¹³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=7039>

¹⁴ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=7200>

II. ANALIZA SITUAȚIEI

2.1. Definirea problemelor SSN

Majoritatea acțiunilor prevăzute în cadrul Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada precedentă, anii 2016-2020 (SD SSN 2016-2020), conform raportului de monitorizare a implementării Strategiei¹⁵, au fost implementate integral sau parțial (din totalul acțiunilor/sub-acțiunilor planificate pentru anii 2016–2020, peste 44% au fost realizate integral, 45% - parțial, iar 11% - nu au fost realizate). Printre prioritățile care rămân actuale și de importanță critică se numără consolidarea resurselor umane, implementarea de metode inovative și dezvoltarea sistemului informațional statistic integrat al BNS. Prezenta Strategie își propune să vină cu măsuri de remediere a acestor probleme.

Printre factorii esențiali, care au împiedicat realizarea integrală a SD SSN 2016-2020, se numără finanțarea insuficientă a domeniului statisticii oficiale, întârzierile majore în demararea și implementarea unor proiecte de asistență tehnică pentru BNS, capacitățile statistice instituționale limitate (de producere și de utilizare a datelor), în special urmare a reformei administrației publice centrale din 2018, precum și constrângerile funcționale cauzate de pandemia de COVID-19.

La moment, SSN se confruntă cu probleme majore care erodează capacitatea acestuia de a produce și furniza în mod eficient statistici oficiale necesare pentru luarea unor decizii și elaborarea de politici bazate pe evidențe, dar și pentru raportarea îndeplinirii angajamentelor internaționale în statistică și în alte domenii de activitate ale Guvernului. Printre cele mai dificile probleme, care sunt abordate în prezenta Strategie, se numără:

- recunoașterea insuficientă a valorii datelor statistice ca resursă informațională indispensabilă actului de guvernare și protecție a drepturilor omului și persoanelor vulnerabile, ca bun public pentru dezvoltarea durabilă și echitabilă a societății;
- independență instituțională incompletă;
- nivelul de dezvoltare instituțională și de independență profesională suficient pentru asigurarea dezvoltării durabile a SSN;
- alocările de resurse financiare și umane insuficiente pentru funcționarea unui SSN durabil și eficient;
- oportunități și resurse limitate pentru atragerea și menținerea personalului statistic calificat, în special în cadrul BNS, în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, pentru a răspunde cererii de date în creștere, cerințelor metodologice internaționale și a necesităților de suport ale altor producători de date statistice;

15

https://statistica.gov.md/public/files/despre/Consiliul%20National%20pentru%20Statistica/24_iunie_2021/Anexa_1_Raport_monitorizare_implementarea_SDSSN_2016-2020.pdf

- lipsa unui sistem eficient și durabil de formare inițială și instruire continuă în statistică, pentru dezvoltare profesională și abilitare cu capacități de inovare, tehnologii informaționale, știință a datelor și know-how;
- rolul nevalorificat pe deplin al BNS în coordonarea SSN;
- utilizarea limitată și sporadică a sistemelor, tehnologiilor, soluțiilor TIC și a surselor noi de date în contextul revoluției datelor¹⁶ (e.g. Big Data, date deschise, sisteme informaționale geografice, inteligență artificială) care împiedică asigurarea unui nivel optimal de automatizare și inovare în cadrul proceselor și metodelor statistice (e.g. web scraping, machine learning, etc.);
- nevalorificarea surselor existente de date și a resurselor informaționale disponibile prin limitarea accesului producătorilor de date statistice la surse de date administrative și private în scopul producerii statisticilor oficiale, care pot fi soluționate prin fortificarea capacităților tehnice, operaționale, regulatorii și umane cerute de legislația statistică și cea privind protecția datelor cu caracter personal, precum și asigurarea interpretării uniforme a prevederilor legislației respective;
- lipsa abordării unice cu privire la asigurarea implementării standardelor de calitate și a recomandărilor metodologice internaționale privind procesele statistice și elaborarea produselor statistice la nivelul fiecărui producător de statistici oficiale și la nivelul SSN în ansamblu;
- grad redus al culturii statistice și cunoștințelor în domeniul datelor în instituțiile de stat și în societate în ansamblu, precum și abilități limitate de diseminare eficientă și utilizare conformă a datelor.

2.2. Analiza prin prisma principiilor din Codul de bune practici al statisticilor europene

În continuare sunt prezentate rezultatele evaluării SSN prin prisma principiilor expuse în **Codul de bune practici al statisticilor europene** (cu referire la mediul instituțional, procesele statistice și produsele statistice), fiind astfel prezentată o actualizare a evaluării, reflectate în Raportul de Evaluare Globală a SSN, realizate de către Eurostat și Comisia Economică a ONU pentru Europa în 2019¹⁷. Cadrul analitic pentru evaluarea SSN s-a bazat pe analiza sistemică a principalilor factori determinanți pentru activitatea statistică care influențează pozitiv sau negativ performanța SSN, precum și pe analiza interconexiunilor dintre aceștia.

2.2.1. Independența profesională

Independența profesională a BNS ca autoritate centrală în domeniul statisticii, în calitate de coordonator al SSN, este un principiu fundamental care determină gradul de încredere a utilizatorilor în calitatea datelor statistice. Pentru a asigura credibilitatea datelor, independența trebuie să fie

¹⁶ <https://www.undatarevolution.org/2014/09/26/deputy-secretary-generals-data-revolution/>

¹⁷ https://statistica.gov.md/public/files/despre/evaluare_opinii/externe/GA_Moldova_Final_Report_Ro.pdf.

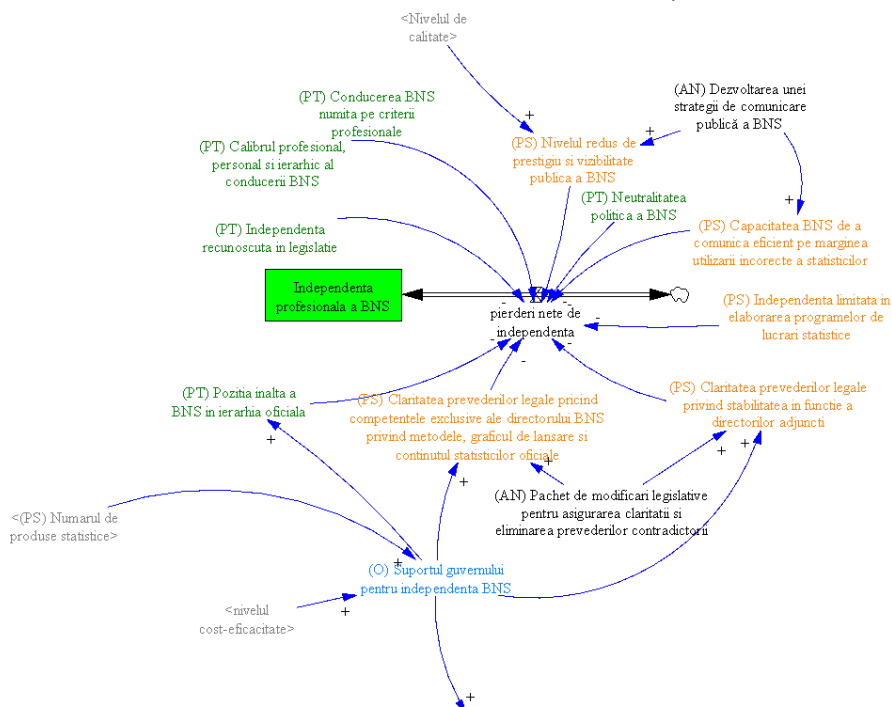
asigurată atât în raport cu alte entități publice, cât și în raport cu entitățile private. În Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene, independența profesională figurează ca prim principiu, ceea ce o dată în plus îi subliniază importanța.

În calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, BNS se bucură de un nivel relativ înalt de independență profesională. Principiul dat este prevăzut în mod expres în Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială. În Republica Moldova, BNS este autoritate administrativă centrală subordonată direct Guvernului. Conducătorii BNS sunt numiți în funcție pe baza criteriilor profesionale, ceea ce asigură un nivel profesional corespunzător funcției. În vederea prezervării independenței, BNS păstrează neutralitatea politică, așa cum prevede Legea, totodată neutralitatea politică este și parte a culturii organizaționale. Astfel, la elaborarea Programului lucrărilor statistice decizia de a include sau exclude unele lucrări statistice trebuie să aparțină BNS în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii.

Câteva elemente cumulativ pot pune anumite riscuri în adresa independenței profesionale. BNS se confruntă cu unele constrângeri care îl împiedică să decidă în mod plener, în calitate de autoritate statistică națională, asupra metodelor, standardelor și procedurilor statistice, așa cum prevede Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială, deoarece unele acte normative naționale în vigoare impun reguli obligatorii pentru BNS în ceea ce privește modalitatea de colectare, accesare și stocare a datelor (ca de exemplu ghișeul unic de raportare electronică, platforma MCloud), fără a ține cont de specificul activității statistice. Aceste reguli sunt rigide și nu oferă flexibilitatea necesară pentru adaptarea și îmbunătățirea continuă a instrumentelor de colectare a datelor. De asemenea, vizibilitatea și imaginea publică a BNS pe plan național, în mod regretabil, nu se ridică la nivelul poziției sale înalte în ierarhia instituțională și a imaginii sale foarte favorabile pe plan internațional. Împreună cu finanțarea insuficientă a BNS, aceste neajunsuri pot crea, pe termen lung, un mediu propice pentru erodarea independenței. De asemenea, BNS nu dispune de capacități suficiente de a interveni cu regularitate și prompt prin informarea corespunzătoare a publicului cu privire la utilizarea incorectă a statisticilor oficiale. La nivel mai tehnic, așa cum arată rezultatele Evaluării Globale a SSN prevederile cadrului normativ privind securitatea funcțiilor deținute de directorii adjuncți și cele privind competențele exclusive ale directorului general privind aprobarea metodelor statistice nu sunt suficient de solide.

Guvernul Republicii Moldova respectă independența profesională a BNS. Totodată, este clar că caracterul funcțional al independenței este în relație directă cu volumul și calitatea statisticilor oficiale pentru procesul decizional, de nivelul de cost-eficiență demonstrat de BNS. Unele din aceste elemente, în primul rând, cost-eficiența, urmează a fi îmbunătățite în mod activ de BNS, ceea ce va consolida și independența sa profesională. Totodată, aceasta implică investiții în volum și la timpul oportun pentru îmbunătățirea sistemelor informaționale, îmbunătățirea condițiilor de muncă și majorarea substanțială a bazei de calcul a salariilor angajaților BNS până la nivelul remunerării pozițiilor de calificare similară în alte instituții publice din Republica Moldova.

Figura 1. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează independența profesională

2.2.2. Mandat pentru colectarea datelor

Existența unor instrumente extinse și bine definite în cadrul normativ pentru autoritatea statistică națională este un principiu fundamental și imperativ pentru realizarea eficientă a activității. Procesul dat presupune interacțiuni largă cu gospodăriile populației, mediul de afaceri, autoritățile publice centrale și locale, și publicul larg, motiv pentru care atenția acordată colectării datelor în cadrul sistemului statistic național trebuie să fie una majoră.

Cadrul legal actual, prin Legea 93 din 2017 cu privire la statistica oficială, definește în mod explicit mandatul BNS privind colectarea datelor. Astfel, conform acestei reglementări, deținătorii de date administrative, precum și alte persoane juridice, care gestionează baze de date cu privire la persoanele fizice și juridice, au obligația de a prezenta în mod gratuit datele solicitate de autoritatea centrală în statistică. Aceeași lege oferă și cadrul juridic pentru derularea cercetărilor statistice de colectare a datelor de la persoane fizice și juridice. În pofida existenței normelor date în legislația națională, care sunt în spiritul Codului de Bune Practici al Statisticilor Europene, realitatea denotă vulnerabilități majore în capacitatea de a pune în aplicare prevederile legale referitoare la mandatul de accesare a datelor cu caracter personal de către BNS, în special din surse de date administrative, dar și private, pentru producerea statisticilor oficiale.

Principalul impediment întâmpinat în operaționalizarea prevederilor legale este invocarea legislației aferente protecției datelor cu caracter personal. În acest sens, se impune delimitarea clară prin lege a cadrului de acțiune al legii privind datele cu caracter personal în raport cu prevederile legii privind statistica oficială. De exemplu, accesul restricționat la date cu caracter personal privind traversările frontierei de stat de către persoanele fizice și accesul încă limitat al BNS la seturi de date din

Registrul de stat al populației¹⁸ periclitează estimarea la timp a fluxului migrațional și, respectiv, a numărului populației cu reședința obișnuită la nivel național și teritorial. Recepționarea alternativă a datelor anonimizate împiedică integrarea datelor din diverse surse de date administrative și, ca rezultat producerea de statistici oficiale. Totodată, BNS asigură, în cazul accesului la date individuale despre persoanele fizice, respectarea strictă a măsurilor tehnice și organizatorice de asigurare a protecției datelor cu caracter personal (specifice procesului statistic și reglementate de Legea 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal) și diseminarea datelor cu respectarea confidențialității statistice.

Dificultățile care provin din imposibilitatea BNS de a beneficia pe deplin de respectarea prevederilor legii privind statistica oficială de către subiecții vizați sunt amplificate și de insuficiența specialiștilor în subdiviziunile de deservire ale sistemului statistic (juriști, auditori, specialiști în domeniul finanțelor, specialiști de înaltă calificare TIC, metodologi și specialiști în analiza datelor).

Este de menționat că, în pofida multiplelor negocieri purtate de BNS cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP) și cu anumiți deținători de registre și alte resurse informaționale, accesul BNS la date individuale, inclusiv date cu caracter personal, prevăzut expres în Legea 93/2017, rămâne în prezent în mare măsură nevalorificat.

Exercitarea mandatului de colectare a datelor de către BNS mai arată și un nivel scăzut al cooperării interinstituționale, demonstrat inclusiv prin existența de dispute cu deținătorii de registre de stat și private cu privire la utilizarea datelor din resursele informaționale ale acestora.

Totodată, există anumite ambiguități și în interpretarea prevederilor legale referitoare la obligativitatea deținătorilor privați de date de a oferi acces la ele la solicitarea BNS în scopuri statistice, iar refuzul unor operatori privați (ex: în domeniul furnizării energiei electrice, operatorilor de telefonie) de a permite utilizarea a astfel de date este un exemplu elocvent în acest sens.

Având în vedere că, obținerea datelor de către BNS este obstrucționată deseori de motive asociate de invocarea protecției persoanelor fizice la prelucrarea datelor cu caracter personal, este necesară consolidarea din toate punctele de vedere, de către BNS, a măsurilor tehnice și organizatorice adecvate pentru protejarea datelor cu caracter personal. În acest sens, trebuie de ținut cont de pericolele potențiale la adresa intereselor și drepturilor persoanelor, prin asigurarea confidențialității statistice. Totodată, este necesară intensificarea dialogului la subiect cu autoritatea națională în domeniul protecției datelor cu caracter personal și cu deținătorii de resurse informaționale. De asemenea, sporirea independenței profesionale și nivelul de adecvare a resurselor umane pot contribui la o mai bună punere în aplicare a legislației statistice.

Având în vedere că, unul din pilonii de bază pe care este construită actuala Strategie vizează integrarea plenară a tuturor producătorilor de statistici oficiale în cadrul SSN, a fost realizat un **chestionar de evaluare** a necesităților și provocărilor de producere și diseminare a datelor statistice cu participarea instituțiilor din cadrul SSN și partenerilor acestora. Chestionarul de evaluare a altor

¹⁸ accesul la sursele de date ale altor instituții (ex: ASP) prin intermediul platformei de interoperabilitate (MConnect) conform Hotărârii Guvernului nr.211 din 03.04.2019

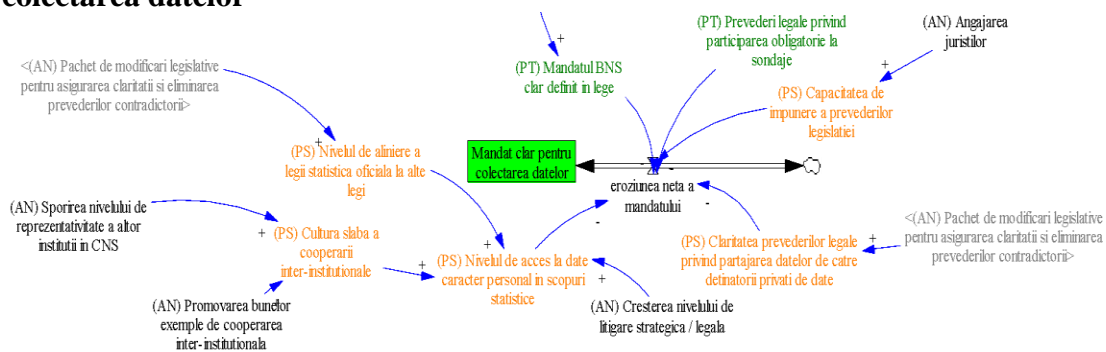
producători de date din SSN realizat cu un total de 42 de respondenți, care sunt reprezentanți ai 30 de instituții relevă că, mandatul de a produce statistici pe domeniile relevante instituției este cel mai frecvent indicat în hotărâri de Guvern - 14 răspunsuri, urmat de legi (7) și alte acte normative (5), în timp ce 7 participanți au menționat despre lipsa unor prevederi exprese în legislație.

Totodată, când vine vorba despre etapele procesului statistic în care sunt implicați, etapa de colectare / obținere a datelor, este indicată de cei mai mulți respondenți (32 răspunsuri), în timp ce un număr aproape similar de participanți la sondaj au bifat că instituțiile pe care le reprezintă se ocupă și de procesarea și analiza datelor (31). La acest capitol trebuie accentuat faptul că 3/4 din cei antrenați în colectarea și obținerea datelor întâmpină dificultăți semnificative în procesul dat, în timp ce 58% întâmpină dificultăți la faza de procesare și analiză a datelor. Esența dificultăților date este explicată prin răspunsurile la întrebarea despre principalele constrângeri cu care se confruntă instituția în producerea și/sau diseminarea datelor statistice. Astfel, răspunsurile care s-au desprins detașat în opțiunile respondenților sunt insuficiența de personal (24 răspunsuri) și sistemul informațional cu funcționalități limitate (21). Totodată, 1 din 3 respondenți au menționat despre calitatea necorespunzătoare a datelor primare colectate, în timp ce finanțarea insuficientă și colaborarea defectuoasă cu alte instituții se regăsește în răspunsurile a 1 din 4 participanți.

Referitor la sursa datelor, informațiile statistice elaborate de instituțiile vizate în sondaj se bazează în multe cazuri pe informații din mai multe surse de date. Cel mai des au fost invocate datele obținute din surse administrative deținute de instituție de sine stătător (29 răspunsuri), urmate de datele obținute direct de la alte entități (22). De asemenea, alte 18 instituții au indicat că fac uz și de alte surse publice (surse de date administrative deținute de alte instituții etc.), în timp ce doar 4 instituții au menționat inclusiv despre colectarea datelor direct de la populație.

În aceeași ordine de idei, domeniile pentru care instituțiile intervievate produc date statistice sunt diverse, iar cele care au fost enunțate cel mai des includ protecția socială, populația și procesele demografice, mediul, finanțele, justiția și infracționalitatea, salarizarea și sănătatea.

Figura 2. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează exercitarea mandatului pentru colectarea datelor

2.2.3. Suficiența și pregătirea resurselor umane

Resursele umane reprezintă resursa-cheie a sistemului statistic național. Personalul angajat în sistem trebuie să fie suficient, sub aspect numeric, pentru a răspunde în mod efectiv sarcinilor de lucru stabilite. În acest context, este de menționat tendința clară de creștere și de diversificare a cererii de date statistice din partea unui spectru tot mai larg de utilizatori, ceea ce implică angajarea a și mai mult personal nou. În al doilea rând, este extrem de important și aspectul calitativ al resurselor umane, inclusiv gradul de calificare profesională, domeniul de pregătire, nivelul și spectrul de cunoștințe a științei datelor și abilități practice. Nivelul de pregătire profesională al staff-ului determină măsura în care sistemul statistic poate ține pasul cu modificările metodologice și tehnologice, dar și eficiența utilizării altor resurse pentru a produce date cu valoare informațională pe potriva necesităților societății și oamenilor.

Analiza efectuată arată că problema resurselor umane este una critică și cu impact pe termen lung pentru sistemul statistic național, situația fiind relativ mai dificilă decât în alte sectoare. Datele privind fluctuația și necesarul cadrelor sunt disponibile doar pentru BNS, dar nu sunt motive pentru a crede că situația este cu mult mai bună în cazul altor potențiali producători de statistici oficiale.

Conform statelor de personal în vigoare la începutul anului 2022, în BNS erau prevăzute 705 unități, dintre care 242 în aparatul central și 463 în subdiviziunile sale teritoriale (centrele regionale pentru statistică). La data în cauză, erau efectiv ocupate doar 635 posturi, inclusiv 216 în aparatul central (89,3 % grad de completare a posturilor) și 419 în structura regională (90,5%). Totodată, 51 posturi din statele de personal ale BNS erau incluse în moratoriul temporar (dar care continuă de 2 ani) privind încadrarea personalului din sectorul bugetar. Aceste date arată că presiunea pe specialiștii BNS, în special din aparatul central este mare, în timp ce cerințele de calificare profesională înaintate față de ei sunt înalte. În plus, nivelul de fluctuație a cadrelor în anii 2019 -2021 a înregistrat de la 6% până la 7,4%. Vârsta medie a personalului BNS a crescut de la 41,4 ani în 2016 la 47,0 ani în 2019, 48,1 ani în 2020 și 48,6 ani în 2021.

Deși BNS mizează, în mod tradițional, pe aportul de tineri specialiști de la specialitățile de statistică, perspectivele acestei surse generatoare de resurse umane potențiale în domeniu au devenit mai incerte. În primul rând, numărul de studenți admiși la facultatea de statistică în ultimul deceniu a fost foarte mic, iar începând cu 2017 nu s-au mai format grupe noi. În al doilea rând, datele arată că doar puțin peste jumătate din cei admiși ajung să finalizeze cu succes specialitatea statistică și încă mai puțini optează pentru începerea carierei în sistemul statistic. Cauza fundamentală este, din nou, nivelul foarte mic de salarizare la pozițiile de intrare în profesia de statistician în comparație cu oportunitățile de complexitate și profil similar în sectorul public și privat. Acest factor este și mai important în cazul unor specialități tradițional considerate „auxiliare” pentru SSN, dar care devin în mod clar tot mai importante, cum ar fi specialiștii în domeniile TIC, GIS, suportul juridic sau comunicarea. Pentru deținătorii acestor specialități, nivelul salariilor de intrare în alte instituții publice și în sectorul privat raportat la nivelul oferit de BNS este și mai mare decât în cazul statisticienilor. Acest fapt a cauzat existența de posturi vacante la sfârșitul anului 2021 (70 funcții), chiar și peste moratoriu (51 funcții).

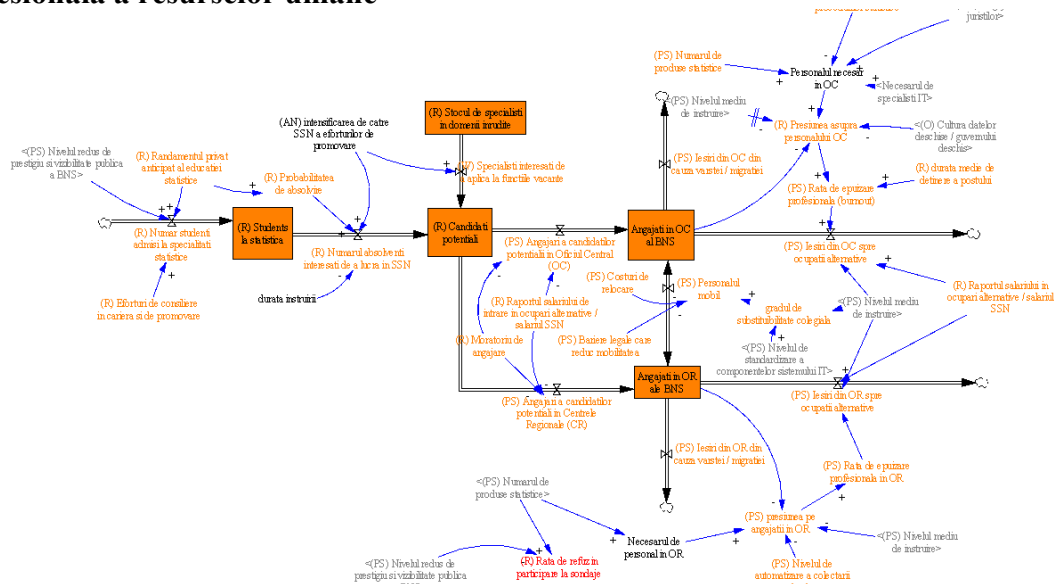
Pe de altă parte, câteva refluxuri reduc în mod constant stocul de resurse umane angajate în BNS. O parte din personal pleacă în urma pensionării, iar creșterea, observată în ultimul deceniu, a vârstei medii a personalului din sistem, sugerează că în timp influența acestui factor va crește. De asemenea, persistă un reflux de personal de vârstă tânără și medie, cu un nivel înalt de calificare, care optează pentru posturi mai bine plătite în alte entități publice și private din țară și de peste hotare. Din nou, BNS este dezavantajat de un raport salarial nefavorabil, în ultimii ani pierzând în acest mod o serie de specialiști-cheie. Sindromul de epuizare profesională („burnout”) este o altă cauză semnificativă a exodului specialiștilor. Explicația epuizării este o combinație nefavorabilă dintre mobilitatea intra-instituțională relativ redusă (deținerea aceluiași loc de muncă pe parcursul unei lungi perioade de timp) și a presiunii înalte care cade pe personalul angajat, ceea ce declanșează un cerc vicios al surmenajului și al plecării precoce din sistem. Asumarea de către BNS a noilor obligații de produse și procese statistice sporește și mai mult necesarul de personal în aparatul central și amplifică presiunea pe personalul prezent, în situația în care nivelul de automatizare a proceselor statistice și de colectare a datelor este redus, iar sistemul TIC este fragmentat și în mare parte depășit moral și fizic.

Cu intenția de a compensa, cel puțin parțial, nivelul mic al salariilor, BNS depune eforturi substanțiale pentru a oferi personalului motivații nefinanciare, inclusiv, oportunități de instruire și dezvoltare profesională. Pregătirea profesională a personalului BNS poate fi apreciată ca fiind înaltă în domeniile pur statistice, dar există deficiențe pe alte planuri, cum ar fi abilitățile TIC, de comunicare în limbile străine (în special engleză), precum și o serie de deprinderi soft, legate de autoorganizare, prezentare și comunicare publică, lucru în echipă, gestionarea stresului, gestionarea timpului, managementul proiectelor etc. Cerința pentru aceste deprinderi „auxiliare” crește tot mai vizibil, lucru scos în evidență de pandemia de Covid-19 și de schimbările pe care le-a produs în cultura și organizarea muncii. De asemenea, o eventuală automatizare și standardizare cuprinzătoare a proceselor statistice va spori necesarul de abilități TIC.

Nivelul de instruire al personalului depinde atât de formarea inițială, precum și de intensitatea, calitatea și relevanța procesului de instruire continuă. Instruirea, inclusiv autoinstruirea și instruirea continuă organizată de angajator, presupune că personalul dispune de timpul necesar pentru instruire, BNS confruntându-se aici cu constrângere critică, timpul de lucru deja fiind sub presiune majoră din cauza sarcinilor curente în continuă creștere. BNS valorifică în mod prioritar oportunitățile ad-hoc de instruire, în timp ce oportunitățile de instruire programată sunt mai puțin utilizate, în rezultatul ultimei reorganizări ale BNS, în anul 2018, fiind privat de oportunitatea de constituire a unui centru de instruire dedicat în statistică și neavând personal responsabil de organizarea instruirilor. Raportul nefavorabil dintre instruirea ad-hoc și instruirea programată face ca oportunitățile de instruire să fie neuniforme, discontinue și accesibile unui număr limitat de angajați și reduce relevanța, actualitatea și durabilitatea instruirii anterioare. Durabilitatea abilităților obținute depinde și de valorificarea lor practică în procesul de lucru – de exemplu, în situația în care sistemele TIC ale BNS rămân în urma tendințelor metodologice, tehnice și tehnologice, multe din abilitățile învățate rămân la nivel teoretic și nu pot fi utilizate la modul practic. Astfel, cunoștințele obținute și abilitățile învățate sunt rapid uitate.

După cum sugerează rezultatele sondajului efectuat în rândul altor producători de date statistice, problema personalului este la fel de acută și pentru aceștia: 23 de respondenți din cei 42 care au oferit răspunsuri au menționat „insuficiența de personal” ca una dintre principalele constrângeri cu care se confruntă instituțiile în producerea și diseminarea datelor statistice.

Figura 3. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează suficiența și pregătirea profesională a resurselor umane

2.2.4. Adecvarea resurselor financiare

Asigurarea unei finanțări continue și sustenabile reprezintă un element-cheie pentru derularea cu succes a activităților statistice și implementarea efectivă a obiectivelor strategice trasate. Finanțarea corespunzătoare a SSN nu s-a regăsit, de regulă, printre prioritățile pentru decidenți, în special în anii în care bugetul de stat a fost unul mai auster, reducerile de cheltuieli din cadrul subprogramele date au fost ceva obișnuit. Din acest motiv, este vital de a fi depuse toate eforturile ca acoperirea financiară a activităților să asigure realizarea atribuțiilor BNS și al producătorilor de statistici oficiale să aibă loc într-un cadru cât mai predictibil.

În general, finanțarea activităților BNS are loc prin intermediul bugetului de stat, cât și prin intermediul diferitor proiecte de asistență externă realizate cu suportul comunității donatorilor. Din punct de vedere al planificării există 3 sub-programe din clasificatia bugetară dedicate SSN și anume 1201 - Politici și management în domeniul statisticii, 1202 - Lucrări statistice și după caz 1204 - Desfășurarea recensămintelor.

Analiza executării bugetelor din ultimii ani relevă că, nivelurile anterioare de finanțare a activităților statistice acoperă doar activitatea de bază, fiind dominate de cheltuieli salariale în proporție de circa 85%. Această situație denotă faptul, că activitățile noi propuse spre dezvoltare și modernizare a SSN, nu vor avea acoperire financiară suficientă. Nivelurile de executare a cheltuielilor aprobate este în

general unul înalt - de 99,0% în anul 2019, 92,3% în anul 2020 și 92,1% în anul 2021. Acest fapt este unul explicabil dacă luăm în calcul că bugetul este dominat de cheltuielile pentru remunerarea muncii. Cea mai mare provocare pentru autoritatea statistică din perspectiva finanțării este la etapa de planificare a resurselor. O bună ilustrare a acestei afirmații se referă la finanțarea lucrărilor de pregătire către Recensământul populației și al locuințelor (RPL), Runda Mondială 2020 (planificat pentru anul 2024), care nu corespunde necesităților efective ale RPL. Astfel, din suma de 20,4 mil. lei, necesară în anul 2021 pentru lucrările de pregătire a RPL 2023, în Bugetul de stat au fost planificate doar 2,4 mil. lei (11,8 % față de necesar).

La aceasta se adaugă și posibilitățile limitate de care dispune BNS în procesul de negociere cu Ministerul Finanțelor a finanțării pentru statistică din bugetul de stat, în pofida eforturilor instituției de a justifica solicitările sale în procesul de planificare bugetară. Acest fapt se datorează importanței relativ scăzute date de-a lungul timpului autorității statistice în cadrul structurilor guvernamentale. Un impediment în procesul de măsurare a costurilor specifice ale activităților statistice pe lucrări (cercetări) constituie lipsa unui sistem de înregistrare a timpului, care să permită evaluarea costurilor produselor statistice și care ar asigura o bază pentru conectarea produselor la programul anual de lucrări statistice cu resursele necesare.

Un alt aspect al finanțării din bugetul de stat are în vedere serviciile contra plată prestate de BNS, acolo unde regulile bugetare sunt extrem de rigide și oferă puțină flexibilitate¹⁹. În plus, piața solicitărilor de date este încă una în formare și volatilă, și prin urmare – dificil de estimat, iar în situațiile când suma efectiv obținută din prestarea serviciilor depășește volumul aprobat, veniturile ce depășesc volumul aprobat se utilizează pentru finanțarea cheltuielilor în volum aprobat. În caz contrar, acestea vor efectua cheltuieli în volum diminuat cu suma respectivă a veniturilor neîncasate.

În ceea ce privește suportul din partea partenerilor de dezvoltare, BNS se bucură de susținerea mai multor parteneri externi pentru activitățile statistice, iar cele mai semnificative contribuții în ultimii ani au fost aduse de proiecte susținute de UE și agențiile ONU²⁰. Totuși, nici în privința asistenței externe nu se reușește întotdeauna un cadru predictibil, iar experiența SD SSN 2016-2020, când mai multe acțiuni nu au putut fi realizate din cauza amânării / anulării unor proiecte externe, este un exemplu elocvent. Este de menționat că la nivel instituțional coordonarea proiectelor externe revine Direcției coordonare statistică și cooperare internațională. Totuși, de facto, subdiviziunea dată este concentrată preponderent pe activități operaționale, iar eforturile strategice de fundraising pentru a atenua discrepanța dintre resursele publice disponibile și nevoile autorității statistice de modernizare și atingere a obiectivelor revine în mare parte conducerii executive a BNS, fapt ce subliniază și constrângerile de personal, care influențează negativ și posibilitățile BNS de a atrage asistență tehnică externă. La acest capitol mai poate fi adăugată și necesitatea de a consolida rolul de coordonare a suportului extern sectorial al BNS prin reanimarea Consiliului sectorial în domeniul asistenței externe aferent statisticii în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.377/2018, fapt ce va contribui la coordonarea și atragerea mai reușită a asistenței tehnice și financiare. Tentativele anterioare de instituire a unui asemenea comitet au dat rezultate modeste, soldându-se cu o singură reuniune în anul

¹⁹ Art. 43 al Legii nr. 181 din 25-07-2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale

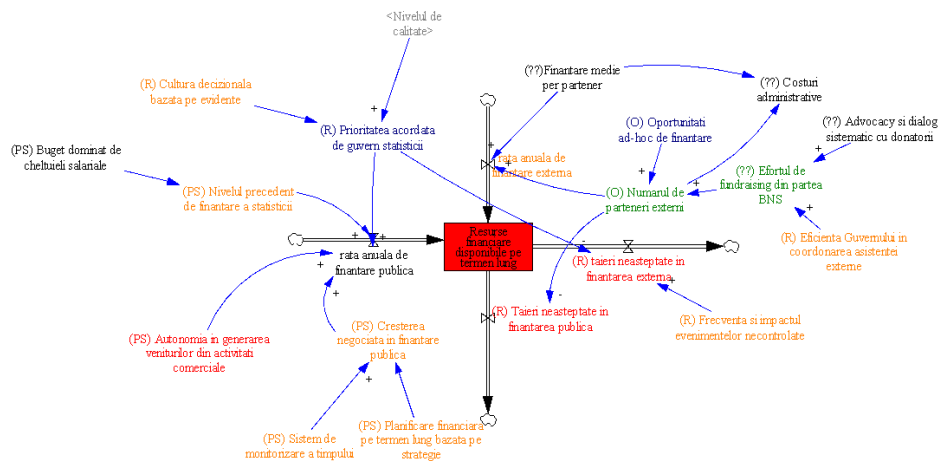
²⁰ <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&id=6755&idc=622>

2017, însă reieșind din lecțiile învățate și noile prevederi ale cadrului normativ, lucrurile pot fi revigorată în direcția potrivită.

Din perspectiva finanțării, nivelul de priorizare a statisticii de către Guvern rămâne variabilă cu cea mai mare influență și impact, iar cultura decidenților de elaborare, analiză și monitorizare a politicilor bazate pe date și evidențe este unul din factorii esențiali care stabilește nivelul dat. De prioritatea dată de Guvern depinde atât alocarea unui buget sustenabil pentru a susține activitățile strategice, coordonarea generală privind atragerea și gestionarea asistenței externe în domeniul statisticii, cât și frecvența reducerilor neașteptate a unor cheltuieli urmare a survenirii unor evenimente imprevizibile care impun diminuări de alocări bugetare.

Răspunsurile date de respondenți în Chestionarul de evaluare a SSN despre abordarea față de finanțarea activităților statistice în cadrul bugetului instituției sugerează în cele mai multe cazuri că producerea statisticilor fie ocupă un loc neînsemnat ca pondere, fie nu reprezintă o prioritate pentru instituțiile vizate. Astfel, din cele 33 de răspunsuri valide, la întrebarea dată, 63,6% din respondenți au menționat că cheltuielile pentru activitatea statistică se regăsesc în alte categorii de cheltuieli și nu există o linie de buget separată. Reprezentanții a 5 instituții au indicat că, în structura bugetului, există finanțare distinctă pentru activități statistice, în timp ce restul intervievaților fie nu cunosc, fie au menționat că nu există finanțări pentru statistică.

Figura 4. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează adecvarea resurselor financiare

2.2.5. Infrastructura TIC

Infrastructura TIC este compusă din hardware, software, rețele și instalații conexe, utilizată pentru a dezvolta, testa, furniza, monitoriza, controla sau susține serviciile TIC. O infrastructură TIC modernă și funcțională este esențială pentru ca un oficiu național de statistică să-și poată gestiona ciclul său de viață statistică în vederea colectării, prelucrării, stocării, diseminării și protejării eficiente și în timp util a statisticilor de calitate.

În pofida suportului bugetar important acordat în ultimii doi ani BNS-ului în domeniul TIC, care a permis renovarea parcului de calculatoare cu circa 1/3 și investiții importante în soluțiile software pentru asigurarea securității informației (achiziționarea licenței antivirus, paravanului de protecție, licențelor Microsoft Windows, Office), precum și asistenței tehnice în domeniu acordate BNS de unii parteneri de dezvoltare²¹, infrastructura TIC în mare parte rămâne a fi învechită și trebuie modernizată. Circa 2/3 din stațiile de lucru sunt fizic și moral uzate, fiind de peste 7 ani în exploatare, iar sistemele de operare aferente nu mai sunt susținute de producători. Echipamentele de stocare sunt uzate moral și trebuie înlocuite cu echipamente mai performante. Echipamentele de rețea în subdiviziunile teritoriale ale BNS sunt învechite și nu oferă un nivel adecvat de securitate. Acest lucru înseamnă creșterea riscului de defectare a hardware-ului utilizat pentru operațiunile BNS. Direcția generală tehnologiei informaționale este, în prezent, în criză de personal, ceea ce are, de asemenea, un impact negativ asupra întreținerii infrastructurii TIC.

Conectivitatea datelor între BNS și alți furnizori de date este efectuată prin intermediul platformei de interoperabilitate MConnect gestionată de Agenția de Guvernare Electronică. Aceasta este utilizată, în prezent, de BNS pentru accesul la un număr redus de surse de date și va putea fi utilizată pe scară largă odată cu asigurarea de către deținătorii de registre administrative a serviciilor web necesare pentru accesul BNS la date individuale, în special cu caracter personal.

Au fost înregistrate unele progrese în utilizarea platformei tehnologice guvernamentale comune MCloud. Astfel, unele aplicații informatice ale BNS au fost transferate în MCloud, acest proces fiind restricționat în special de faptul că o serie de aplicații sunt dezvoltate în ORACLE, care, în prezent, nu este susținut în cadrul platformei MCloud.

Au fost inițiate unele îmbunătățiri ale infrastructurii TIC prin elaborarea unui sistem de metadate în vederea dezvoltării unui sistem informațional integrat în statistică (SIIS) pentru procesele de producție statistică, care sunt în prezent fragmentare, fiecare activitate de producție statistică utilizând propriile programe și fluxuri de informație. Totodată, este necesară o evaluare detaliată a infrastructurii TIC pentru identificarea necesităților de dezvoltare în complex a componentelor de hardware și software și elaborarea unei foi de parcurs pentru dezvoltarea SIIS.

Conform sondajului realizat în rândul instituțiilor din cadrul SSN, cel mai mare obstacol în menținerea unei infrastructuri TIC moderne și eficiente pentru producerea și diseminarea datelor statistice este incapacitatea de a atrage și menține personal profesionist relevant din cauza nivelului scăzut de motivare financiară.

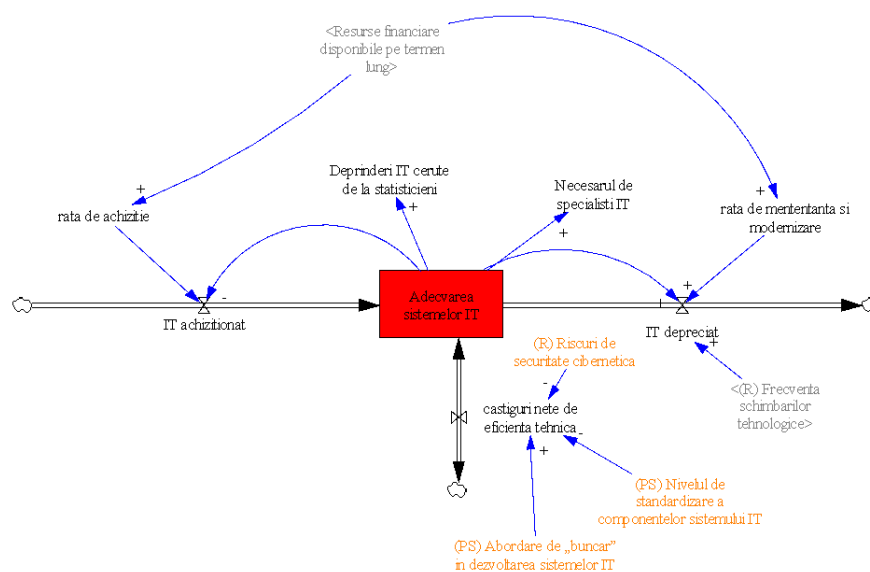
Cauzele principale care stau la baza acestor probleme sunt următoarele:

²¹ 1. Îmbunătățirea capacității instituționale a Biroului Național de Statistică - finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și co-finanțat de UNFPA Moldova.

2. Îmbunătățirea disponibilității datelor administrative pentru urmărirea progresului agendei Conferința Internațională pentru Populație și Dezvoltare (CIPD) în cadrul ODD-urilor - Proiect finanțat de Fondul Parteneriatului pentru Dezvoltare India-ONU.

- Dificultățile ce țin de expertiza juridică și TIC reține ritmul de modificare a legislației, inclusiv pentru a obține acces la sursele de date administrative;
- Cele mai multe investiții în infrastructura TIC, cu excepția anilor 2021-2022, când în bugetul de stat, în premieră, au fost alocate sume însemnate (peste 4 mil. lei anual) pentru domeniul în cauză, provin din proiecte de asistență tehnică, ceea ce face dificilă existența unei strategii de înlocuire sistematică a echipamentelor hardware și software învechite;
- Salariu necompetitiv al specialiștilor IT atât în comparație cu nivelul de salarizare în sectorul real al economiei cât și în raport cu funcționarii publicii;
- Ca rezultat, incapacitatea de a atrage și de a menține personalul TIC din cauza salariilor necompetitive, care sunt, în prezent, mai mici decât cele ale specialiștilor statisticieni din cadrul BNS, ne mai vorbind de salariile net superioare ale personalului TIC din sectorul privat.

Figura 5. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează infrastructura TIC

2.2.6. Angajamentul privind calitatea datelor statistice

Furnizarea unor servicii statistice calitative implică promovarea standardelor internaționale în vederea producerii datelor, precum și reacții prompte la cerințele utilizatorilor. Îmbunătățirea calității datelor se realizează prin adoptarea și implementarea standardelor de calitate. La rândul său, implementarea standardelor de calitate determină îmbunătățirea funcționării SSN, ceea ce se manifestă prin: (i) utilizarea unor clasificatoare și nomenclatoare standardizate de către toți actorii implicați în activitatea statistică (producătorii de statistici și deținătorii surselor de date administrative relevante

pentru statistica oficială), (ii) furnizarea unor statistici relevante și (iii) oferirea accesului la date statistice și metadate, ce fac posibilă interpretarea corectă a informației statistice.

Implementarea sistemului de management al calității constituie o prioritate pentru BNS și BNM. Angajamentul privind calitatea statisticilor oficiale este prevăzut în Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială. Prin Ordinul BNS nr. 52/a din 10 iulie 2017 în cadrul BNS a fost adoptată politica în domeniul calității, care, de facto, transpune principiile Codului de bune practici al statisticilor europene. Politica BNS în domeniul calității abordează 3 componente și prevede:

- **Mediul instituțional.** Eficiența și credibilitatea produselor statistice oficiale este influențată de factorii organizaționali și instituționali. Mediul instituțional este caracterizat de: independența profesională și instituțională, mandatul producătorilor de statistici oficiale pentru colectarea datelor, adecvarea resurselor, angajamentul privind calitatea, confidențialitatea statistică și protecția datelor, imparțialitate și obiectivitate;
- **Procesele statistice.** În procesul de producție a statisticii oficiale, BNS respectă standardele europene și alte standarde internaționale și bune practici. Procesul de producție este susținut de metodologii robuste, proceduri statistice adecvate, monitorizarea și asigurarea sarcinii neexcesive asupra respondenților, respectarea principiului cost-eficiență;
- **Producția statistică.** Statisticile oficiale publicate corespund standardelor de calitate și servesc necesităților autorităților publice centrale și locale din Republica Moldova, organizațiilor internaționale și europene, instituțiilor de cercetare, mediului de afaceri și publicului larg. Producția și diseminarea datelor statistice oficiale este caracterizată prin relevanță, acuratețe și fiabilitate, promptitudine și punctualitate, accesibilitate și claritate, coerență și comparabilitate ²².

BNS are o unitate (secție) de audit intern și management al calității. Totuși, această unitate se concentrează mai mult pe auditul intern al proceselor administrative decât pe managementul calității activităților și produselor statistice.

În cadrul BNS se realizează un șir de activități ce se referă la monitorizarea calității procesului de producere a statisticii oficiale, însă nu există o abordare holistică în acest domeniu. Diferite proceduri ce țin de asigurarea calității se realizează în cadrul diferitor procese de producție statistică. Astfel, sunt produși indicatori de calitate, cum ar fi ratele de non-răspuns, coeficienții de variație și intervalele de încredere pentru Ancheta Forței de Muncă, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice și Ancheta Structurală a Întreprinderilor²³. Sistemele de producție includ module de validare a datelor la diferite etape ale procesului de producție (introducerea, prelucrarea și tabelarea datelor)²⁴. De asemenea, recent s-a purces la elaborarea metadatelor în format SIMS (engl. Single Integrated Metadata Structure) pentru câteva cercetări statistice (Ancheta Forței de Muncă, Cercetarea

²² <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=541&>

²³ Evaluarea Globală a Sistemului Statistic Național al Republicii Moldova, 2019, p. 40

²⁴ *Ibidem*, p. 40

produselor industriale PRODMOLD și statistica protecției sociale), care reprezintă, totodată, rapoarte de calitate, iar această abordare urmează a fi implementată și pentru restul cercetărilor statistice.

Datele oferite de BNS sunt însoțite de metadate de referință, prezentate în format aliniat la standardul ESMS al UE (Euro SDMX Metadata Structure), fiind disponibile pentru utilizatori pe pagina sa web. De asemenea, pe pagina Web a BNS sunt plasate și rapoarte de evaluare externă a SSN, inclusiv a calității statisticilor produse, de exemplu rapoartele privind evaluarea: globală a sistemului statistic național; a statisticii industriei; evaluarea statisticii întreprinderilor; evaluarea statisticii populației; statisticii educației.

BNS ia măsuri pentru îmbunătățirea produselor statistice oficiale, însă nu există o abordare sistematică de management al calității. De exemplu, pentru anumite domenii, acțiunile de îmbunătățire sunt discutate în cadrul grupurilor inter-ministeriale dedicate (statistica gender sau statistica regională). Crearea Consiliului Național pentru Statistică, la fel, oferă posibilitatea de a consulta într-un mod regulat utilizatorii de date privind calitatea statisticilor prezentate. De asemenea, se apelează la experți din exterior pentru a evalua mai detaliat anumite domenii statistice. BNS, în activitatea sa ține cont, în măsura posibilităților (tehnice, financiare etc.) de rezultatele consultărilor și evaluărilor pentru a-și îmbunătăți calitatea produselor statistice.

În general, BNS acordă o atenție sporită asigurării calității și întreprinde diverse acțiuni în acest sens. Totuși, în prezent, managementul calității se realizează, mai degrabă, într-un cadru sistemic care încă nu este bine încheiat. Deși sunt realizate mai multe activități ce țin de managementul calității, acestea încă, nu sunt bazate pe proceduri complet standardizate. În special, această constatare se referă la monitorizarea calității proceselor și produselor statistice. În prezent, BNS elaborează „Ghidul de calitate”, care descrie cerințele de calitate privind produsele și procesele statistice și în baza căruia, pe viitor, va fi posibilă evaluarea sistematică a calității. Totuși, elaborarea și implementarea sistemului de calitate este o activitate relativ nouă pentru BNS, aceasta necesitând cunoștințe mai bune despre experiența avansată în domeniu a altor state, precum și soluționarea problemei disponibilității limitate de personal. În cadrul BNM, de asemenea se acordă o atenție sporită asigurării calității datelor produse și diseminate, fiind realizate inclusiv evaluări externe în acest scop.

Pe lângă BNS și BNM, alți producători de date au de asemenea angajamente privind asigurarea calității datelor, care derivă din: prevederi ale actelor normative naționale (legi sau hotărâri de Guvern), ale acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte, sau a documentelor elaborate în cadrul instituțiilor. În baza chestionarului privind evaluarea SSN s-a constatat că, circa 1/4 din respondenți (23,7%) au declarat că instituțiile pe care le reprezintă au elaborat documente interne care prevăd asigurarea calității datelor. Printre instituțiile care au adoptat documente interne sunt: Agenția „Apele Moldovei”, Agenția Națională Sănătate Publică (ANSP), Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne. În același timp, 42,3 % din respondenți au afirmat că, asigurarea calității datelor este reglementată de actele normative naționale, printre care fiind: Agenția Națională Asistență Socială, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), Autoritatea Aeronautică Civilă, Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS), Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF), Inspectoratul pentru Protecția

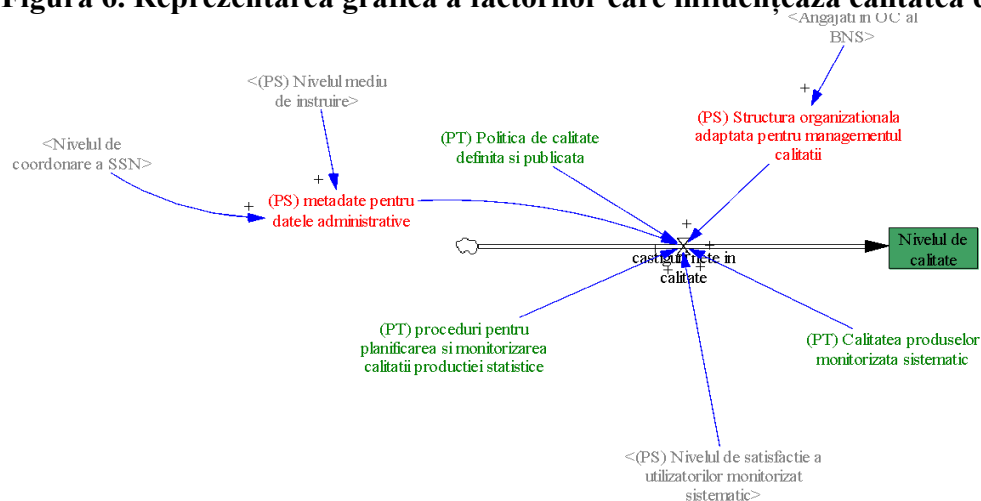
Mediului și Ministerul Finanțelor. De asemenea, 13,2% din respondenți au declarat că în acordurile internaționale sunt prevederi care obligă instituțiile să asigure calitatea datelor statistice produse. Aceste prevederi au conexiuni cu activitatea următoarelor instituții: Biroul de Migrație și Azil al MAI, BNM și Agenția „Moldsilva”. Totodată, la mai multe instituții, asigurarea calității datelor este reglementată, concomitent, de mai multe documente. Astfel, la Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne (Serviciul Tehnologii Informaționale al MAI) prevederi privind calitatea datelor se regăsesc în documentele interne, actele normative naționale și acordurile internaționale, iar la ANOFM, ASP și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI asigurarea calității datelor este stipulată în documentele interne și în actele normative naționale. Totuși, trebuie de menționat că sunt instituții, precum Ministerul Justiției, pentru care nu există documente ce reglementează asigurarea calității datelor, însă în activitatea acestor instituții acestui aspect i se acordă atenție.

Totodată, doar circa 1/3 din persoanele intervievate (32,5%) au declarat că în instituțiile pe care le reprezintă au fost elaborate proceduri standardizate privind asigurarea calității datelor. Printre instituțiile care au proceduri standardizate privind asigurarea calității datelor putem menționa: ANSP, BNM, CNPF, Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, Ministerul Finanțelor și Serviciul Tehnologii Informaționale al MAI. Marea majoritate a instituțiilor asigură calitatea fără a avea proceduri standardizate (55% din respondenții la chestionar). Această situație este determinată de unele curențe ce țin de coordonarea SSN. În cadrul SSN trebuie să fie asigurată coerența noțiunilor, definițiilor și clasificărilor statistice. Totodată, majoritatea producătorilor de date statistice și administrative nu dispun de personal cu cunoștințe necesare în asigurarea calității în domeniul statistic.

Indiferent de modalitatea prin care este reglementată respectarea calității datelor statistice produse de instituțiile intervievate, la niciuna dintre acestea (cu excepția BNM) nu s-a constatat referința la cadrul de asigurare a calității datelor în Sistemul Statistic European²⁵, la Codul de bune practici al Statisticilor Europene, sau principiile fundamentale ale statisticii oficiale. Același lucru este confirmat și de răspunsurile respondenților la alte întrebări relevante din sondaj (cum ar fi existența de metodologii pentru producerea datelor).

²⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/european-quality-standards/quality-assurance-framework>

Figura 6. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează calitatea datelor

2.2.7. Confidențialitatea statistică și protecția datelor

Confidențialitatea statistică²⁶ presupune că, datele despre persoane sau entități pot fi utilizate doar în scopuri statistice și că se aplică reguli și măsuri specifice pentru a preveni divulgarea informațiilor referitoare la o persoană sau o entitate care permit identificarea acestora.

Garantarea confidențialității și securității datelor colectate reprezintă unul din principiile de bază pentru buna realizare a activităților statistice. Pe lângă necesitatea de a respecta dreptul fundamental al respondenților de a le fi protejate datele individuale la prelucrarea acestora în procesul producerii statisticilor oficiale, eforturile de asigurare a confidențialității statistice și protecției datelor sunt acoperite și de nevoia de asigurare a unui nivel înalt de credibilitate din partea furnizorilor de date, a respondenților și a societății în general.

Baza juridică pentru asigurarea confidențialității statistice este formulată în legea nr 93/2017 privind statistica oficială, cu mai multe prevederi vizând confidențialitatea statistică, protecția și accesul la date în cadrul producerii și diseminării informațiilor statistice. Legea interzice clar și fără echivoc dezvăluirea informațiilor care direct sau indirect permit identificarea unităților statistice. În general, BNS posedă multiple proceduri și sisteme pentru ca să asigure la modul practic respectarea principiului confidențialității statistice pe întregul parcurs al proceselor statistice.

Astfel, angajații BNS, inclusiv cei temporari, au obligația de a semna la angajare o declarație de confidențialitate prin care se obligă de a utiliza datele individuale doar în scopuri statistice. În același timp, sancțiunile pentru orice încălcare intenționată a confidențialității statistice nu sunt specificate direct nici în legea nr.93/2017, nici în Codul Contravențional - unde în esență aceste sancțiuni ar trebui să fie prevăzute.

BNS dispune de Politică privind securitatea datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale ale instituției. Politică respectivă are drept scop stabilirea regulilor

²⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/statistical-confidentiality-and-personal-data-protection>

de implementare de către BNS a măsurilor tehnice și organizatorice necesare pentru asigurarea securității, confidențialității și integrității datelor cu caracter personal prelucrate în cadrul sistemelor informaționale, seturilor de date și/sau registrelor ținute manual. Pe de altă parte, o politică generală privind confidențialitatea în cadrul SSN cu instrucțiunile de rigoare și livrată publicului nu este disponibilă. Totuși, în prezent, este elaborat un proiect al Ghidului de asigurare a confidențialității și protecției datelor, inclusiv controlul divulgării. Scopul acestui ghid este de a asigura protecția datelor, fiind stabilit un model organizațional de confidențialitate care include principiile comportamentale și indică măsurile necesare pentru a se asigura că procesele care implică prelucrarea datelor cu caracter personal sunt gestionate astfel încât să intercepeze și să guverneze cu promptitudine orice situații de risc pentru confidențialitatea părților interesate, cu respectarea în timp util și constantă a reglementărilor europene și naționale de referință.

Totodată, în scopul facilitării accesului sigur la date statistice a cercetătorilor, BNS a elaborat Regulamentul cu privire la accesul la date individuale în scopuri științifice²⁷, care este funcțional, de asemenea fiind realizat un prim exercițiu de creare a fișierelor cu utilizare publică²⁸ (*Public Use File*). La capitolul oportunități, BNS ar putea scădea eventualele riscuri de divulgare a informațiilor prin dezvoltarea în continuare a unei politici a datelor deschise în cuantumul maxim posibil.

Din perspectiva de diseminare a datelor statistice, pe parcursul anului 2021, au fost aduse îmbunătățiri procedurilor de aplicare a Controlului Statistic al Divulgării (CSD) datelor, în urma cursurilor de instruire în domeniul utilizării acestor metode, cu ajutorul soft-ului Tau-Argus. Aceste metode previn identificarea indirectă a datelor individuale în cazul diseminării statisticilor, inclusiv atunci când acestea se referă la mai puțin de 3 unități statistice.

Cei mai importanți factori exogeni cu impact semnificativ asupra principiului confidențialității datelor sunt adecvarea resurselor și infrastructura TIC. Menținerea unui sistem TIC actualizat și adaptat realităților poate contribui la menținerea unor standarde înalte de confidențialitate. La fel, o politică de comunicare cu publicul echidistantă, echilibrată și transparentă poate da un impuls pozitiv pentru politica de confidențialitate, în timp ce un personal motivat și dedicat valorilor BNS reprezintă de asemenea un atribut solid pentru aceasta.

Percepția publică privind respectarea acestui principiu statistic este predominant pozitivă. Astfel, rezultatele sondajului online de la evaluarea SD SSN 2016-2020 arată că 38,2% din respondenți consideră că nivelul de acces la datele statistice oficiale în condițiile respectării confidențialității datelor individuale s-a îmbunătățit semnificativ, în timp ce 45,6% au remarcat unele îmbunătățiri nesemnificative.

În general, răspunsurile date de respondenți în Chestionarul de evaluare a SD SSN 2016-2020 sugerează despre existența anumitor vulnerabilități la o bună parte din instituțiile intervievate. Astfel,

27

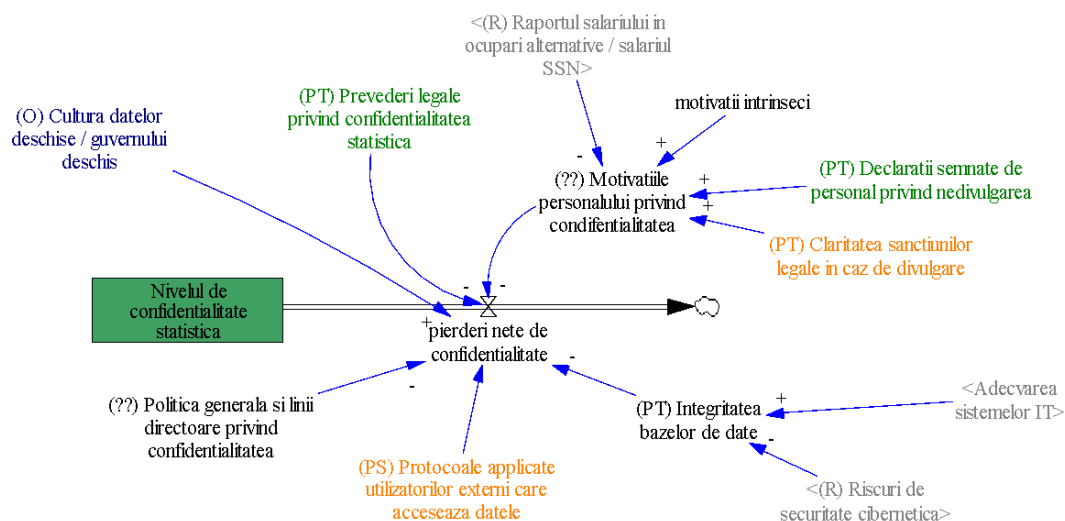
https://new.statistica.md/files/files/Prodduse_si_servicii/Solicitare_date_individuale/Regulament_BNS_Acces_date_individuele.pdf

28 <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&id=5359&idc=534>

din cele 39 răspunsuri valide la întrebarea despre măsurile aplicate de asigurare a protecției și confidențialității datelor individuale, putem deduce următoarele:

- În 19 cazuri (49%) nu există un regulament la nivel de instituție cu prevederile de rigoare legate de confidențialitate;
- În 20 de cazuri (51%) nu există obligația angajaților ce lucrează cu date individuale de a semna o Declarație de confidențialitate;
- În 15 cazuri (38%), instituția nu dispune de sisteme de tehnologii informaționale prin care datele sunt protejate;
- Totodată, 6 respondenți (15 %) au menționat că instituțiile în care activează nu dispun de date ce s-ar încadra în categoria de date confidențiale.

Figura 7. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează confidențialitatea datelor

2.2.8. Imparțialitate și obiectivitate

Imparțialitatea și obiectivitatea poate fi asigurată doar în cazul când producătorii de statistici oficiale elaborează, produc și diseminează statisticile bazându-se exclusiv pe metode științifice, într-un mod obiectiv, profesionist, transparent și cu tratarea în mod egal a tuturor utilizatorilor de date. Aceasta este de o importanță critică pentru a avea date credibile care să poată servi drept suport la luarea deciziilor bazate pe evidențe, iar publicul larg să aibă încredere în ele.

Existența prevederilor legale privind obiectivitatea și imparțialitatea în Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială și alte acte normative oferă pârghiile necesare BNS de a produce statistici pe criterii obiective determinate de considerente statistice, iar alegerea surselor și metodelor statistice, precum și deciziile privind diseminarea statisticilor sunt informate prin considerente statistice. BNS dispune de

metodologii²⁹ aprobate pentru cercetările statistice, iar informațiile despre acestea și sursele de date utilizate sunt disponibile și public diseminate prin intermediul metadatelor de referință³⁰, altor documente metodologice și publicațiilor statistice³¹. Toate revizuirile datelor sunt anunțate public și din timp. Pentru dezvoltarea de instrumentar statistic pentru cercetări noi³² sau revizuirile unor date statistice importante, sunt întreprinse măsuri de comunicare, precum elaborarea de note și consultarea părților interesate³³.

Diseminarea comunicatelor de presă, a publicațiilor și actualizarea băncii de date este realizată în conformitate cu calendarul de diseminare, care este public, iar toți utilizatorii au acces egal la produsele statistice în același timp. Începând cu anul 2020, BNS a îmbunătățit conținutul comunicatelor statistice cu mai multe referințe ce direcționează utilizatorii la precizări metodologice, acces la banca de date, concepte și definiții, statistici internaționale, prezentarea datelor tabelor și figurilor în format digital, pentru a facilita accesul utilizatorilor la datele și metadatele statistice, preluând astfel bunele practici internaționale și recomandările Eurostat.

O reușită la acest compartiment este că, în vederea implementării sistemului de management al calității, au fost documentate procesele statistice conform modelului GSBPM (engl. *Generic Statistical Business Process Model* - Modelul generic al proceselor de producție statistică), promovat de către UNECE³⁴, pentru unele cercetări statistice în întreprinderi și gospodării. În același timp, există anumite restanțe de la implementarea SDSSN 2016-2020, care sunt încă relevante, cum ar fi implementarea principiilor de calitate aferente produselor statistice în conformitate cu Codul de bune practici al Statisticilor Europene, dar și evaluarea calității datelor și proceselor statistice potrivit rigorilor UE. Specialiștii BNS în comunicare, în mod regulat, urmăresc mijloacele de informare în masă pentru a duce evidența utilizării datelor sau produselor BNS (menținând Revista presei - diseminată săptămânal pe Intranet), depistarea situațiilor de utilizare eronată sau părtinitoare a statisticilor produse de BNS și interacționând cu sursele media în vederea corectării informației difuzate și înlăturării acestor cazuri pe viitor. Astfel în anul 2021 și prima jumătate a anului 2022 au fost întreprinse 120 acțiuni, dintre care 70 emailuri de informare și 50 apeluri telefonice, în vederea abordării, inclusiv rectificării, diverselor aspecte statistice în materialele jurnalistice apărute. Totodată, în această perioadă, 80 de materiale jurnalistice au fost corectate datele statistice urmare intervenției BNS, ceea ce reprezintă aproximativ 70% din totalul articolelor care au comis erori în materiale și 3% din totalul aparițiilor media în această perioadă. În cazul în care sursa media nu dorește să corecteze informația manipulatorie sau eronată, BNS publică pe pagina Web oficială o dezmințire³⁵.

²⁹ <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=441&>

³⁰ <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=430&>, <https://dsbb.imf.org/sdds/country/MDA/category>

³¹ <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=350&nod=1&>

³² <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=7244>

³³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=6395>

³⁴ <https://statswiki.unece.org/display/GSBPM>

³⁵ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=4604>,
<https://statistica.gov.md/libview.php?l=ro&id=3970&idc=30>.

Lipsa unui sistem automatizat de căutare a articolelor în mass-media și nivelul scăzut de educație statistică a jurnaliștilor reprezintă provocări care urmează a fi depășite.

Percepția publică despre evoluția în timp a principiului statistic dat (imparțialitate și obiectivitate) este per ansamblu pozitivă. Astfel, în cadrul sondajului online desfășurat în vara anului 2021 în cadrul procesului de evaluare a Strategiei precedente, 4 din 5 respondenți au menționat despre unele îmbunătățiri referitor la calendare de informare propuse pentru a face cunoscute publicului larg statisticile disponibile și detaliile practice de obținere și accesare a informațiilor la băncile de date și la alte mijloace de difuzare a informațiilor de către membrii SSN. O percepție similară pozitivă participanții la sondaj au avut și despre organizarea bibliotecii electronice a conținutului informațional statistic.

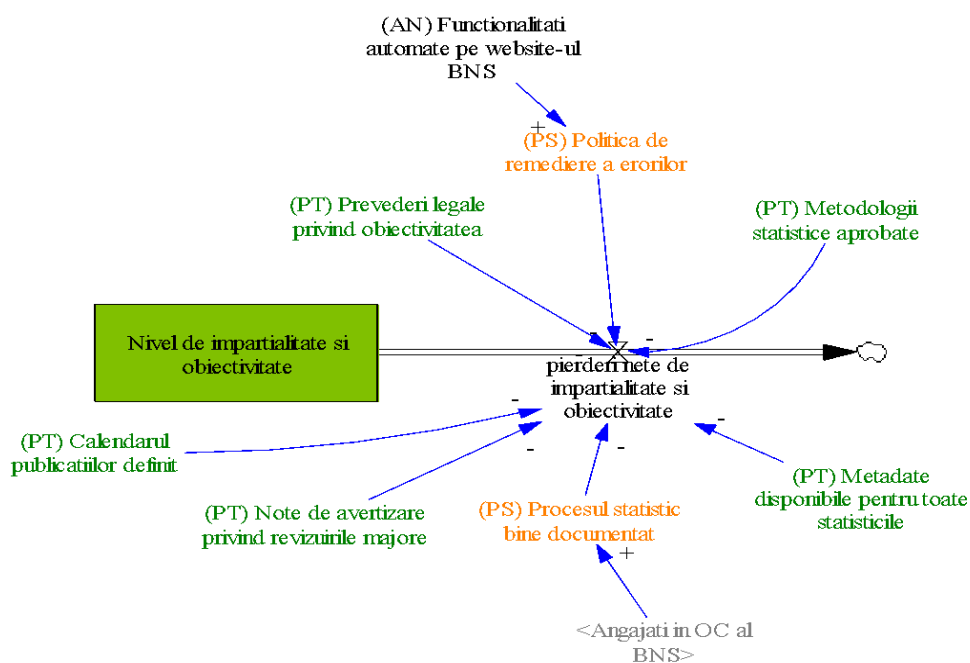
Respectarea principiilor de imparțialitate este determinată de angajamentul instituției față de calitate, inclusiv de *robustețea metodologiilor și a procedurilor statistice, precum și existența unei infrastructuri TIC moderne.*

Răspunsurile date de respondenți în Chestionarul de evaluare a SSN (colectat de la respondenți, cu excepția BNS) despre modalitățile prin care sunt diseminate / publicate datele statistice ale instituției relevă că pagina Web a instituției reprezintă cea mai populară modalitate, practică de 37 din cele 42 instituții respondente. Comunicatele de presă și portalul datelor deschise www.date.gov.md au fost menționate de către 20 de reprezentanți a instituțiilor, în timp ce publicațiile periodice - de către 17 respondenți.

Întrebați fiind dacă diseminarea datelor se realizează conform unui calendar, 39% din respondenți au indicat că un asemenea calendar de diseminare nu există, alte 36% au consemnat că un asemenea calendar există, însă nu este disponibil publicului larg, în timp ce doar ¼ din participanții ce au răspuns la întrebarea dată au indicat existența unor calendare de diseminare a informației disponibile pe paginile web a instituțiilor.

Un alt aspect important pentru imparțialitatea și obiectivitatea datelor se referă la existența precizărilor metodologice disponibile publicului la diseminarea datelor. Fiind întrebați despre chestiunea dată, din cele 39 de răspunsuri valide, doar 4 participanți la sondaj au indicat că toate datele diseminate sunt însoțite de precizări metodologice, iar alții 5 - că majoritatea sunt însoțite de asemenea precizări. Răspunsul dominant (17 cazuri) relevă că doar în unele cazuri datele diseminate sunt însoțite de precizări metodologice, în timp ce în 1/3 din cazuri datele diseminate nu sunt însoțite vreodată de precizări metodologice. Lipsa precizărilor metodologice influențează valoarea și credibilitatea datelor, respectiv după identificarea producătorilor SSN se impune concentrarea eforturilor pentru remedierea acestor aspecte.

Figura 8. Reprezentarea grafică a factorilor care influențează imparțialitatea și obiectivitatea

2.2.9. Metodologii statistice solide

Oferirea unor date statistice calitative, care să reflecte realitatea cu un mare grad de acuratețe și în baza cărora să poată fi identificate legități și tendințe istorice, este sarcina primordială a producătorilor de statistici oficiale. Metodologiile statistice robuste reprezintă unul dintre factorii de bază care asigură furnizarea unor date statistice calitative.

BNS și BNM au o politică clară de adoptare a metodologiilor bazate pe standarde internaționale în elaborarea statisticilor oficiale. În acest domeniu sunt înregistrate progrese importante. În ultimii ani au fost implementate clasificări și metodologii noi care sunt racordate la rigorile internaționale, în special cele europene. Acest fapt permite realizarea comparațiilor internaționale între datele statistice naționale și cele produse în alte state.

În general, în activitatea BNS, situația privind existența de metodologii statistice este una bună. Cadrul metodologic utilizat ține cont de standardele și bunele practici internaționale, inclusiv, cele europene. Totuși, încă, nu toate domeniile sau cercetările statistice se bazează pe metodologii statistice internaționale, cu utilizarea unei abordări standardizate. Totodată trebuie de menționat că, pe parcursul anului 2021 a fost elaborată o structură standard a metodologiilor statistice în baza modelului GSBPM, care urmează a fi aplicată în toate domeniile statistice. La moment sunt la etapa de elaborare mai multe metodologii în baza acestei abordări standard. De asemenea, au fost elaborate recomandări succinte în vederea elaborării metodologiilor și au fost instituite proceduri ce asigură aplicarea în mod constant a conceptelor, definițiilor și clasificărilor identice în întreaga autoritate statistică. La fel, o serie de clasificări naționale sunt armonizate cu clasificările internaționale, inclusiv cele ale UE. Totuși, procesul de aliniere a clasificărilor naționale la cele internaționale, în particular la cele ale UE necesită a fi intensificat.

BNM este o altă instituție unde se constată o situație bună privind aplicarea metodologiilor statistice. Metodologiile pe care le aplică BNM în procesul de producție statistică se bazează pe metodologiile internaționale.

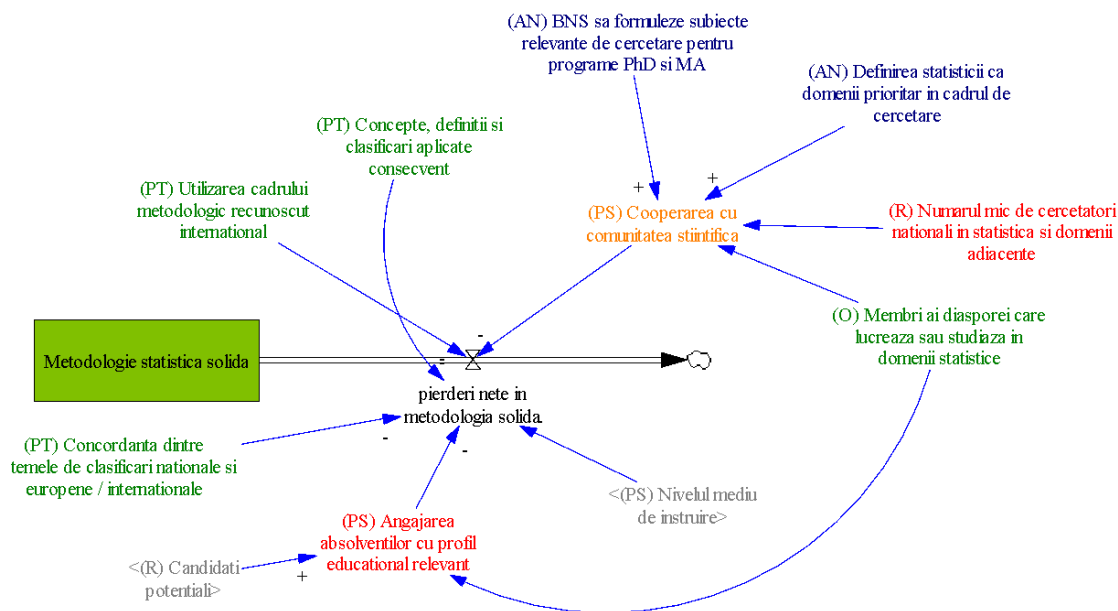
Totodată, în cazul altor producători de date statistice nu există evaluări făcute publice privind corespunderea metodologiilor la standardele internaționale. În acest context, este dificil de făcut anumite constatări privind alinierea la standardele internaționale a metodologiilor utilizate de alți producători de date.

În pofida unor progrese importante există și riscuri ce țin de aplicarea și dezvoltarea metodologiilor. O primă problemă se referă la personal. Devine din ce în ce mai dificil de angajat persoane ce au abilități bune fie în statistică, fie în domenii conexe: matematică, sociologie, economie (problema este descrisă în capitolul „Suficiența și pregătirea resurselor umane”). O altă problemă se referă la faptul că mediul academic din Republica Moldova este implicat insuficient în dezvoltarea metodologiilor statistice. La rândul său această problemă este determinată de mai mulți factori: (i) diminuarea capacităților sistemului educațional național aferente „producerii” specialiștilor înalt calificați în statistică sau în domenii conexe, ceea ce duce la scăderea ofertei de cercetători/savanți ce sunt preocupați de domeniul statisticii, (ii) interesul scăzut din partea statului de a finanța cercetări ce țin de dezvoltarea domeniului statistic și (iii) interesul redus al comunității științifice naționale pentru realizarea analizelor/cercetărilor ce se referă la dezvoltarea metodologiilor statistice.

La fel, trebuie de menționat că, la solicitarea autorităților, BNS realizează un șir de cercetări și lucrări statistice care nu au analogii în țările UE (e.g. cercetări statistice privind activitatea muzeelor). Pentru aceste tipuri de lucrări lipsesc recomandări metodologice internaționale, iar BNS trebuie de sine stătător să elaboreze metodologiile cercetărilor statistice. Aceste activități reprezintă un efort adițional și pun o presiune suplimentară asupra statisticienilor.

În general, e de menționat că, majoritatea instituțiilor produc date în baza unor metodologii ce nu sunt armonizate cu standardele internaționale, sau în baza unor instrucțiuni, în care nu sunt descrise metodologii distincte. Această opinie este împărțită de 53 % din persoanele care au participat la sondajul privind evaluarea SSN. Doar puțin peste ¼ din respondenți au afirmat că datele statistice produse de instituțiile pe care le reprezintă se bazează pe metodologii naționale armonizate la standardele internaționale. Printre organizațiile care realizează acest lucru putem menționa: Agenția „Moldsilva”, ANSP, Autoritatea Aeronautică Civilă, Biroul Migrație și Azil al MAI, BNM și CNPF.

Figura 9. Reprezentarea factorilor care influențează robustețea metodelor statistice

2.2.10. Procedurile statistice

Procedurile statistice gestionate de BNS acoperă o gamă largă de activități, inclusiv proiectarea și testarea instrumentelor de anchetă statistică, eșantionarea, metodele de colectare a datelor, inclusiv utilizarea surselor de date administrative, editarea și imputarea datelor, estimarea și diseminarea datelor, standardizarea proceselor statistice. Aceste proceduri stau la baza activității BNS de a produce statistici de înaltă calitate.

În general, starea managementului procedurilor statistice este relativ bună și urmează liniile directe ale principiilor fundamentale ale Statisticii Oficiale ale ONU (FPOS), dar necesită standardizarea acestora în diverse anchete statistice. Eșantioanele selectate pentru anchetele statistice și metodele de estimare sunt revizuite în mod regulat, la fel ca și colectarea datelor, introducerea și codificarea. Definițiile și conceptele utilizate pentru datele administrative sunt adecvate scopurilor statistice. Se înregistrează progrese în adoptarea modelului GSBPM pentru standardizarea proceselor statistice, proces care însă depinde de starea generală a infrastructurii TIC.

Recent, BNS a elaborat Politica de revizuire a datelor, care definește regulile standard și principiile de revizuire a datelor statistice, în conformitate cu Codul de Practici al Statisticilor Europene, adoptat de Comitetul Sistemului Statistic European în 2011, cu Ghidul Sistemului Statistic European (SSE) privind politica de revizuire a principalilor indicatori economici europeni, ce cuprind principii comune de revizuire a statisticilor europene.

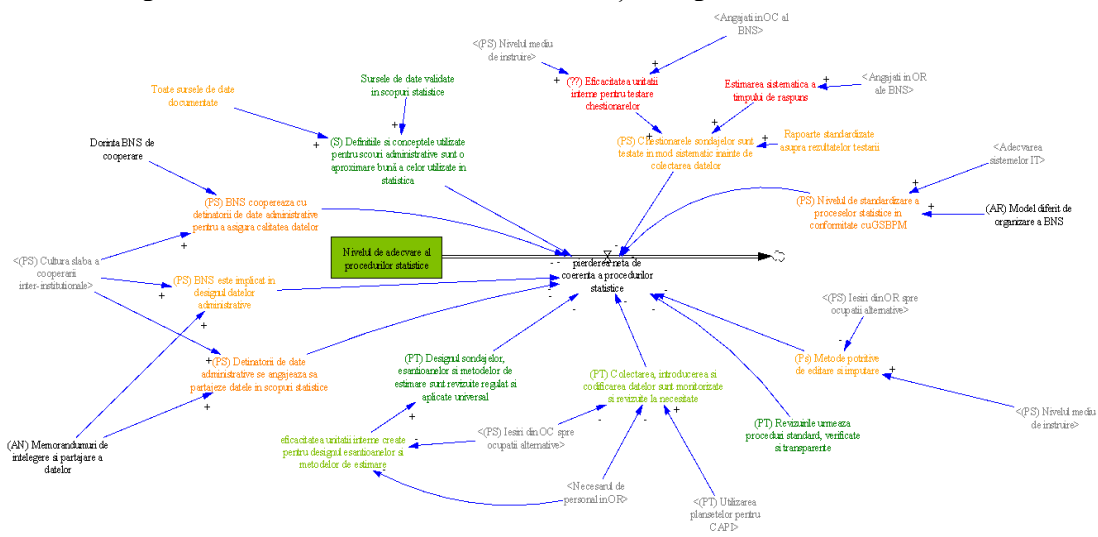
BNS întâmpină anumite dificultăți în accesarea mai multor surse de date administrative. În ciuda accesului la datele individuale în domeniul afacerilor și a dorinței BNS de a coopera cu furnizorii de date, acesta nu poate obține acces la datele cu caracter personal despre persoane fizice la nivel individual pentru scopuri de producere a statisticilor oficiale.

Există, de asemenea, anumite deficiențe de consistență, coerență internă și standardizare la etapa de elaborare și testare a chestionarelor statistice (în particular a celor destinate colectării electronice de date) care, în prezent, este dificil de asigurat în cadrul tuturor domeniilor statistice ceea ce ar putea avea un impact asupra calității chestionarelor noi, dar și a celor existente.

Cauzele fundamentale ale acestor probleme sunt:

- Dificultăți ce țin de accesul BNS la sursele de date administrative relevante pentru producerea statisticilor oficiale. Acest lucru se datorează temeiului legal inadecvat pentru obținerea accesului la datele cu caracter personal în scopuri statistice (incoerențe între Legea nr. 93/2017 privind statistica oficială, Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal etc.);
- Lipsa în cadrul BNS a unei subdiviziuni cu responsabilități dedicate elaborării și testării instrumentarului statistic pentru toate domeniile și necesitatea de pregătire specifică a personalului pentru a asigura calitatea acestei etape a procesului statistic.

Figura 10. Reprezentarea factorilor care influențează procedurile statistice

2.2.11. Sarcina de raportare asupra respondenților

Una din liniile directe ale autorității statistice este asigurarea că sarcina de răspuns este proporțională cu nevoile utilizatorilor și nu este excesivă pentru respondenți (principiul 9 din Codul de bune practici al statisticilor europene). Aceasta este important pentru a asigura un compromis rezonabil între livrarea către public a unui quantum suficient și cuprinzător de statistici fără a împovăra prea mult respondenții, atât mediul de afaceri cât și populația. În cazul întreprinderilor, sarcinile de raportare statistică se înscriu în politica aferentă costului de reglementare a activității de întreprinzător, prin care se dorește minimizarea presiunii administrative pe business la strictul necesar. Din perspectiva persoanelor fizice, principiul statistic dat este important reieșind și din rata înaltă a non-răspunsurilor din partea respondenților, inclusiv ca efect al cercetărilor statistice cu frecvență mare, aceasta fiind o problemă care persistă în continuare. Mai mult, contextul pandemiei

de Covid -19 a făcut o defavoare procesului de colectare a datelor statistice sporind nivelul de reticență din partea respondenților, în special din cauza multitudinii de sondaje sociologice independente realizate de diverse grupuri de interes care practic au invadat piața serviciilor sociologice rezultând într-o povară importantă asupra populației.

Per ansamblu, activitățile desfășurate în ultimii ani cu implicații asupra sarcinii neexcesive pe respondenți au avut un impact major, iar la moment în mare parte gama și detaliile cererilor statistice sunt limitate în mare parte la ceea ce este absolut necesar. În suportul acestei constatări putem remarca faptul că au fost optimizate termenele de prezentare a chestionarelor statistice. În rezultatul revizuirii sistemului de rapoarte statistice în cadrul elaborării Programelor anuale de lucrări Statistice (PLS), BNS vine cu o serie de inițiative privind reducerea numărului acestora. Doar în anul 2022 au fost excluse din PLS 14 rapoarte statistice cu periodicitate lunară, trimestrială și anuală destinate mediului de afaceri. Totodată, utilizarea metodelor moderne de colectare a rapoartelor – CAWI (eng.: Computer-assisted Web Interviewing), care presupune autorecenzarea prin Internet permite facilitarea raportării statistice de către entități, contribuind considerabil la reducerea sarcinii informaționale asupra mediului de afaceri. În prezent pentru 29 de chestionare (circa 32% din rapoartele colectate de la entități economice) este creată versiunea digitală de raportare către BNS on-line, prin intermediul Ghișeului Unic de raportare electronică. Pe lângă raportarea electronică, BNS utilizează pe larg cercetările prin sondaj (bazate pe eșantioane), care la fel contribuie la reducerea presiunii informaționale pe respondenți.

BNS, dispune de un plan de acțiuni de reducere a presiunii de raportare, care prevede inclusiv utilizarea surselor de date administrative și pre-completarea chestionarelor. În curs de desfășurare este activitatea de estimare a presiunii informaționale asupra întreprinderilor, inclusiv pe tipuri de întreprinderi. Totodată, până recent evaluarea presiunii pe respondenți din cercetările aflate în derulare prin programele anuale de lucrări statistice nu se realiza de către BNS. În același timp, după cum remarcă și echipa de evaluare a Eurostat, se impune o abordare mai integrată și mai sistemică în acest sens cu existența unei metodologii pentru măsurarea sarcinii de răspuns în mod regulat și pentru stabilirea obiectivelor pentru reducerea acesteia, document care se află la BNS la etapa de elaborare.

Este de menționat faptul că, BNS la solicitarea factorilor de decizie realizează un șir de cercetări și lucrări statistice care nu au analogii în țările UE³⁶, fiind realizate în mod tradițional (de exemplu cercetări privind activitatea muzeelor, caselor de cultură, dezvoltarea culturii fizice și sportului, activitățile instituțiilor publice de sport, contravenții constatate, salubritatea localităților, situații financiare, consumurile și cheltuielile entității, numărul de traversări ale frontierei de stat de către cetățenii străini și cetățenii Republicii Moldova). Aceasta contribuie la o presiune informațională suplimentară asupra respondenților, precum și asupra statisticienilor. Totodată, în cadrul avizării Programului anual de lucrări statistice care se aprobă de Guvern, propunerile de reducere și optimizare a cercetărilor statistice înaintate de BNS nu sunt întotdeauna susținute de către alte instituții publice, care în schimb deseori propun implementarea lucrărilor și cercetărilor statistice noi, în unele cazuri fără analogii pe plan internațional. Pe de o parte, interesul autorităților publice este

³⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-21-006>

demn de apreciat și poate fi considerat drept semn de apreciere a capacităților BNS de a produce informație statistică calitativă. Pe de altă parte, reieșind din resursele limitate, dar și din necesitățile de implementare a o serie de noi standarde internaționale în practica statistică națională, în special conform Compendiului statistic european, se impune găsirea unor compromisuri rezonabile.

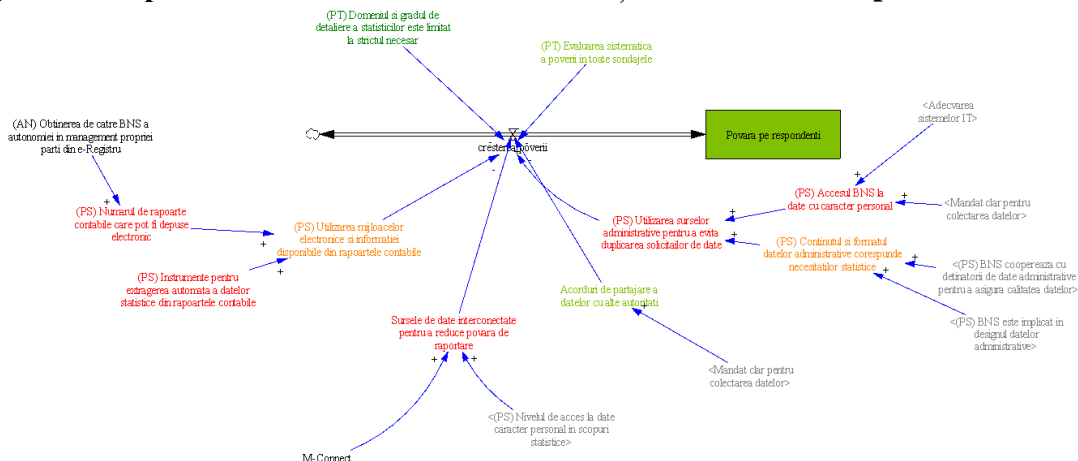
Cea mai mare vulnerabilitate existentă, ce împiedică reducerea și mai substanțială a sarcinii de răspuns, rămâne sub-utilizarea potențialului datelor administrative pentru substituirea sau/și completarea diferitor cercetări statistice. Din acest punct de vedere, îmbunătățirea pe dimensiunea mandatului de colectare a datelor este critică. Dincolo de aspectele privind invocarea protecției datelor cu caracter personal, utilizarea surselor de date administrative, pentru a evita dublarea solicitărilor de date, este îngreunată și de conținutul și formatul acestora, care de multe ori nu corespund nevoilor statistice. Chiar dacă BNS promovează utilizarea clasificărilor statistice, a noțiunilor și definițiilor adoptate la nivel internațional, acestea nu sunt pe deplin utilizate în Registrele administrative. Acest fapt, precum și lipsa la momentul actual de acces în modul și formatul necesar pentru producerea statisticilor oficiale la date cu caracter personal relevante din sursele de date administrative (ca de exemplu la Registrul de stat al populației deținut de ASP sau sistemul informațional deținut de IGPF privind traversările frontierei de stat de către persoanele fizice) împiedică eficientizarea activității statistice. O altă provocare, care rămâne deschisă, se referă la faptul că nu este dezvoltat nici un instrument software pentru a permite transmiterea facilă de către entități, la BNS a informațiilor din sistemele de contabilitate ale întreprinderilor. Totodată, în prezent, BNS este în proces de comunicare cu partenerii de dezvoltare referitor la posibilitatea acordării asistenței tehnice pentru a elabora, testa și analiza fezabilitatea unei asemenea soluții.

La momentul actual, pentru cea mai mare parte a altor producători de date statistice, chestiunea privind sarcina de raportare asupra respondenților nu reprezintă o prioritate în activitatea acestora.

Unele instituții nu au setate proceduri statistice de bază, cum ar fi existența unor metodologii solide pentru colectarea, procesarea, analiza și diseminarea datelor, respectiv sarcina de raportare devine o chestiune care va putea fi luată în vizor doar după rezolvarea sau atenuarea altor constrângeri existente.

Totodată, este de menționat că o bună parte dintre instituțiile vizate obțin datele din propriile registre / sisteme informaționale, pe baza datelor raportate direct de la alte entități.

Figura 11. Reprezentarea factorilor care influențează sarcina de raportare

2.2.12. Eficiența costurilor

Eficiența costurilor se determină pentru a evalua beneficiile obținute, și anume serviciile informaționale furnizate de producătorii de statistici în raport cu resursele utilizate. În cadrul BNS aceasta a fost măsurată pentru următoarele domenii: potențialul de valorificare a IT pentru optimizarea muncii, nivelul de utilizare a datelor administrative în vederea reducerii costului general al colectării datelor, capacitatea de mobilitate a personalului în cadrul subdiviziunilor BNS și de măsurare a utilizării resurselor și a costului produselor statistice.

Capacitatea TIC de a contribui la creșterea eficienței costurilor depinde de i) adecvarea infrastructurii TIC (așa cum este menționat în Secțiunea 5 „Infrastructura TIC”), ii) nivelul abilităților IT al statisticienilor pentru a utiliza eficient resurse IT, și iii) nivelul de standardizare a proceselor statistice. Totodată, utilizarea tabletelor pentru interviuarea CAPI pentru colectarea datelor ar putea avea un impact pozitiv asupra eficienței costurilor.

Adoptarea inovațiilor poate contribui la îmbunătățirea eficienței costurilor. Astfel de măsuri ar putea include accesarea noilor surse de date (e.g. *Big Data*), implementarea sistemului informațional integrat în statistică (SIIS) al BNS și adoptarea standardelor internaționale în domeniu, cum ar fi standardul privind arhitectura comună pentru producerea de statistici (CSPA), pentru a permite schimbul de software în cadrul comunității internaționale a statisticii și utilizarea formatului pentru date statistice și schimb de metadata (SDMX) pentru schimbul de date.

Utilizarea pe scară largă a datelor administrative pentru a reduce costurile de colectare a datelor și a sarcinii de răspuns este împiedicată de lipsa accesului la aceste surse de date, în special la date cu caracter personal (abordată în secțiunea „Proceduri statistice”) în ciuda eforturilor depuse de BNS pentru a le utiliza (ved. subsecțiunea 2.2.2).

În prezent, nu există un sistem de măsurare a timpului care să permită BNS să calculeze costul elaborării produselor statistice și realizării lucrărilor statistice și să monitorizeze utilizarea resurselor

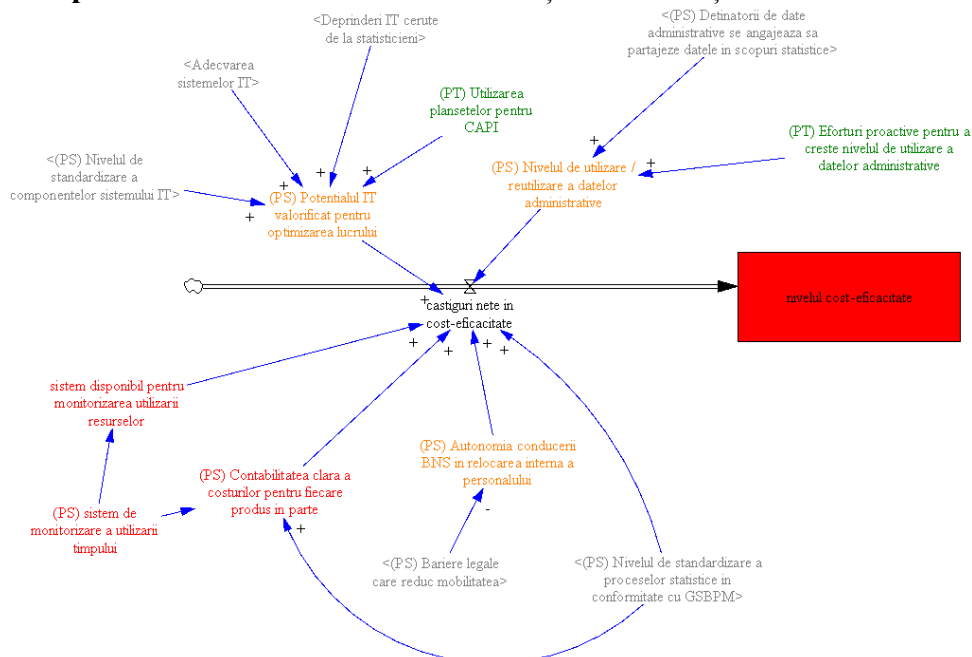
disponibile care ar putea fi optimizate și redirecționate pentru motivarea personalului, modernizarea infrastructurii TIC, implementarea inovațiilor și alte acțiuni de dezvoltare.

Din cauza restricțiilor legale, conducerea BNS nu are autonomia de a direcționa personalul în domeniile și activitățile unde ar putea fi repartizați mai eficient (inclusiv între aparatul central și organele teritoriale de statistică ale BNS).

Cauzele principale care stau la baza acestor probleme sunt următoarele:

- Infrastructura TIC învechită;
- Probleme legate de obținerea accesului la sursele de date administrative;
- Obstacolele juridice care împiedică transferarea personalului în cadrul instituției.

Figura 12. Reprezentarea factorilor care influențează eficiența costurilor

2.2.13. Relevanța datelor statistice

Relevanța datelor reflectă modul în care datele statistice corespund necesităților utilizatorilor. Prin urmare, este un domeniu important pentru activitatea producătorilor de date statistice întru asigurarea utilității statisticilor. Doar prin cunoașterea necesităților de informații statistice ale utilizatorilor, producătorii de statistici oficiale pot efectua ajustările necesare pentru a asigura oferirea unor statistici relevante.

În general, BNS, BNM și alți producători de date statistice utilizează diverse instrumente prin care interacționează cu utilizatorii. Totuși, există anumite carențe, iar BNS, BNM dar și alți producători de date, trebuie să-și îmbunătățească colaborarea cu utilizatorii de informații statistice.

Una dintre principalele realizări în domeniul consultării utilizatorilor se referă la crearea Consiliului Național pentru Statistică (CNS), prevăzută de Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială și realizată prin Hotărârea de Guvern nr. 244/2018 cu privire la Consiliul Național pentru Statistică. Consiliul este un organ consultativ în domeniul statisticii, creat pe lângă Guvern în scopul dezvoltării strategice și al promovării statisticii oficiale.

Consiliul este format din 11 membri dintre care trei reprezentanți ai autorității centrale în domeniul statisticii, un reprezentant al mediului academic, un reprezentant al BNM, patru reprezentanți ai organelor de specialitate ale administrației publice centrale care produc statistici oficiale, un reprezentant al patronatelor și un reprezentant al societății civile. CNS își desfășoară activitatea în mod regulat. La ședințele Consiliului se discută chestiuni ce țin de sistemul statistic, iar prin intermediul acestei platforme BNS, BNM, dar și alți producători de date statistice pot identifica necesitățile utilizatorilor specializați de date (instituțiile publice). Deși, activitatea CNS, poate fi considerată, mai degrabă, drept un punct forte, există aspecte ce pot fi îmbunătățite. Aici poate fi menționat faptul că încă nu sunt bine puse la punct mecanismele prin care deciziile CNS să fie transpuse în acțiuni practice, ce au drept scop satisfacerea necesităților utilizatorilor de date statistice.

În general, BNS utilizează mai multe modalități pentru a afla necesitățile utilizatorilor. De exemplu, pe pagina Web a instituției este compartimentul: „Scrieți în adresa BNS”. De asemenea, BNS are pagini de Facebook, Twitter și Telegram. BNS a realizat și unele sondaje de opinie privind gradul de satisfacție a utilizatorilor. Totodată, în cadrul avizării anuale a Programului de Lucrări Statistice, utilizatorii (în special reprezentanții autorităților publice) își exprimă solicitările privind informațiile statistice de care au nevoie.

În anul 2021, BNS a realizat în premieră un sondaj on-line comprehensiv cu privire la gradul de satisfacție al utilizatorilor cu privire la produse și serviciile statistice³⁷. Pe viitor, se planifică că astfel de sondaje vor fi desfășurate cu regularitate și vor fi realizate în conformitate cu bunele practici ale oficiilor de statistică din UE.

În afară de realizarea cercetărilor privind opinia utilizatorilor de date prin intermediul paginii sale web, BNS practică angajarea unor entități independente pentru efectuarea unor sondaje de opinie³⁸. Sondajele în cauză, sunt efectuate periodic, ultimele fiind realizate în anii 2012-2013, 2015, 2016 și recent, în anul 2022 (deseori fiind asociate proceselor de planificare strategică sau instituțională a BNS), și de regulă sunt finanțate din mijloacele proiectelor de asistență externă. În afară de BNS, BNM realizează în mod regulat evaluarea necesităților utilizatorilor de date.

În pofida acestor progrese, nu se poate afirma că în cadrul SSN există o abordare sistemică în consultarea utilizatorilor. Despre acest lucru ne vorbește și faptul că BNS și alți producători de date, nu evaluează în mod regulat nivelul de satisfacție a utilizatorilor. Astfel, 42,1% din participanții la chestionarul privind evaluarea SSN au afirmat că evaluarea necesităților utilizatorilor de date se efectuează, însă, acest exercițiu se realizează cu o frecvență redusă, iar 34,2% din persoanele

³⁷ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=7039>

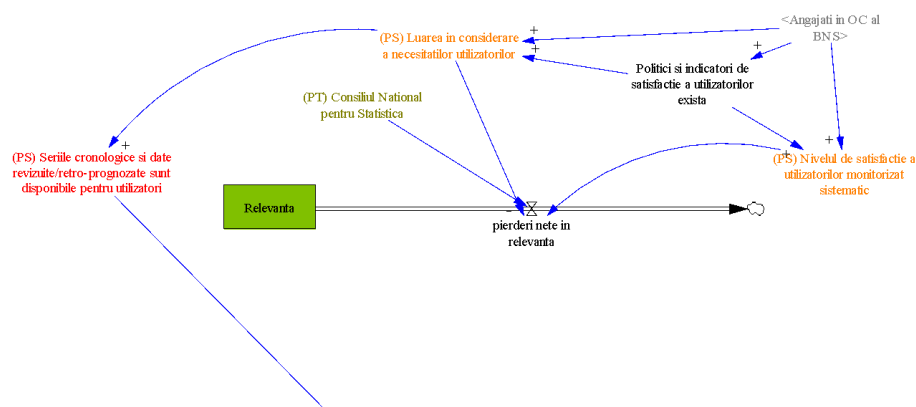
³⁸ <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=399&id=2740>

intervievate au declarat că în instituțiile pe care le reprezintă necesitățile utilizatorilor de date nu se evaluează deloc.

În general, alți producători de date statistice utilizează un instrumentar restrâns de interacțiune cu utilizatorii de date. Una dintre cele mai des răspândite modalități de interacțiune este contactarea directă cu reprezentanții instituțiilor publice, iar această opțiune este practică de: Agenția „Apele Moldovei”, Agenția Națională Asistență Socială, ANSP, CNAS, Ministerul Justiției, Serviciul Tehnologii Informaționale al MAI. Agenția Relații Funciare și Cadastru, precum și ASP, organizează întâlniri în cadrul grupurilor de lucru cu utilizatorii specializați (reprezentanți ai autorităților publice, mediului de afaceri, instituțiilor academice), iar Agenția „Moldsilva”, ANRCETI și Inspectoratul pentru Protecția Mediului desfășoară întâlniri dedicate discuțiilor cu jurnaliștii, formatorii de opinii, reprezentanții sectorului asociativ. În același timp, mai mulți producători de date au pe paginile web ale instituțiilor rubrici dedicate interacțiunii cu utilizatorii de date. În această categorie intră următorii producători de date: Autoritatea Aeronautică Civilă, BNM, CNPF, Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI și Ministerul Finanțelor. Cu excepția BNS, doar un număr mic de producători de date aplică concomitent mai multe instrumente de interacțiune cu utilizatorii. Printre aceste instituții pot fi menționate Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) (interacțiune directă cu reprezentanții autorităților publice și rubrică pe pagina Web dedicată comunicării cu utilizatorii de date), ANOFM și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI (întâlniri în cadrul grupurilor de lucru cu diverși utilizatorii specializați și rubrică pe pagina Web destinată interacțiunii cu utilizatorii de date).

În general, evaluarea necesităților utilizatorilor de date în cadrul SSN se realizează în mod sporadic de o mare parte din producători, iar un șir de instituții nu au evaluat niciodată necesitățile utilizatorilor.

Figura 13. Reprezentarea factorilor care influențează relevanța datelor statistice

2.2.14. Accesibilitatea datelor statistice

Una dintre sarcinile de bază ale SSN presupune că datele statistice trebuie să ajungă în timp util la publicul larg și să fie accesibile pentru utilizatori, astfel încât aceștia să le poată folosi în interesul lor.

În general, statisticile oficiale, oferite de BNS, sunt disponibile și accesibile publicului, sunt prezentate într-un mod clar pe o bază imparțială, cu metadate și îndrumări, vizualizări grafice și instrumente interactive. Statisticile și metadatele corespunzătoare sunt prezentate într-un format care facilitează interpretarea corectă a datelor. BNS dispune de o pagină web performantă, care este principalul mijloc de diseminare a datelor. În același timp, BNS utilizează și rețelele de socializare (de exemplu Facebook) pentru prezentarea diferitor informații. De asemenea, a fost elaborat setul de documente și stabilit instrumentarul pentru acordarea accesului la datele individuale în scopuri științifice. Totodată, pentru îmbunătățirea accesului utilizatorilor la fondul de date statistice, BNS a elaborat o nouă versiune, mai modernă, a paginii web, care în prezent se află la etapa de testare publică. Noua versiune a paginii Web prezintă un design modern, este ușor de navigat și mai facil din punct de vedere al căutării informațiilor. Pagina nouă dispune și de o versiune mobilă, care ține cont de recomandările privind accesibilitatea informației (vizuale și auditive), oferă utilizatorilor posibilitatea prezentării unui feedback interactiv și include multe alte funcționalități în corespundere cu paginile Web a oficiilor de statistică europene și internaționale.

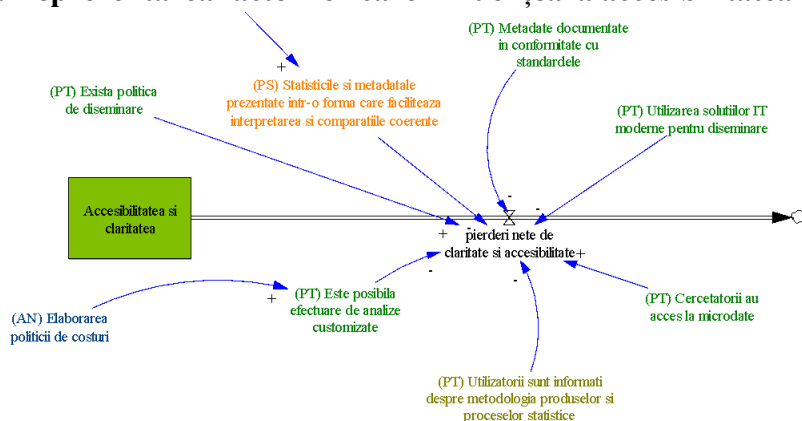
În linii mari, în cazul BNS accesibilitatea datelor este un domeniu în care se atestă o situație relativ bună, însă pot fi menționate unele inconveniențe cu care se confruntă unii utilizatori. Aici se merită de menționat 2 aspecte: (1) Banca de date statistice, de regulă nu include datele statistice privind indicatorii economici din perioada 1991-1994, deși aceste informații sunt disponibile în anuarele statistice din anii respectivi și (2) deși, pentru majoritatea indicatorilor sunt date statistice pentru perioada de după 2000, pentru unele domenii statistice, e imposibil de creat serii cronologice lungi, deoarece seriile de date sunt intrerupte, din cauză că au fost ajustate, pe parcurs metodologiile de calcul sau/și clasificările statistice în cadrul alinierii statisticii naționale la standardele internaționale; situații similare sunt atestate și în activitatea oficiilor naționale de statistică din alte țări care, în măsura posibilităților, aplică revizuirea retrospectivă a seriilor de timp, cu utilizarea metodelor de reconciliere. Totodată, trebuie de menționat că o mare parte din utilizatori au un nivel scăzut al culturii statistice ceea ce încetinește reacția de răspuns (feedback) a acestora cu privire la produsele și lucrările statistice în vederea îmbunătățirii lor.

BNM și alți producători de date, utilizează mai multe modalități de diseminare a informației. Cel mai răspândit mod de prezentare a datelor constituie diseminarea informației prin intermediul paginii web a instituțiilor, deși rareori în format reutilizabil, iar această modalitate este folosită aproape de toți producătorii de date. Alte căi de diseminare a datelor, utilizate frecvent, sunt: prezentarea comunicatelor de presă (48% din respondenți), plasarea datelor pe portalul datelor deschise www.date.gov.md (47,6% din respondenți) și realizarea publicațiilor periodice (40,5% din respondenți). Deși producătorii plasează în mod public datele statistice, o serie de instituții nu dispun de calendare de diseminare a datelor afișat public. Astfel, doar unii producători de date, precum: BNM, CNAS, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Ministerul Justiției au un calendar prestabilit de diseminare a datelor, care este disponibil pe pagina Web a instituției. Însă, cea mai mare parte a producătorilor fie nu au calendare de diseminare a datelor, fie, dacă au calendare, acestea nu sunt făcute publice. Totodată, producătorii de date utilizează concomitent mai multe formate de prezentare a datelor, însă unele formate folosite (PDF sau Word) crează dificultăți pentru utilizatorii de date. De exemplu, majoritatea respondenților

(65%) au afirmat că instituțiile lor prezintă datele în format Excel. În același timp, se practică destul de des plasarea informației în format PDF (57,5%) sau Word (50%). Spre deosebire de alte instituții, BNS, prin intermediul Băncii de date statistice³⁹, prevede integrarea funcției API care oferă posibilitatea dezvoltatorilor de aplicații web sau mobile să acceseze datele stocate din alte sisteme sau aplicații într-un mod rapid. Un exemplu elocvent în acest sens este aplicația www.genderpulse.md care în mod automat preia date din Banca de date statistice a BNS.

Cea mai mare parte a informațiilor prezentate de majoritatea producătorilor de date statistice, cu excepția BNS și BNM, nu sunt însoțite de metadate structurate sau precizări metodologice. Pe lângă BNS și BNM doar la câteva instituții, precum ANSA sau Agenția „Apele Moldovei”, majoritatea datelor prezentate sunt însoțite de precizări metodologice. În același timp, la majoritatea producătorilor de statistici doar unele date prezentate sunt însoțite de explicații metodologice. Totodată, sunt un șir de instituții (precum ANOFM, CNAS sau CNAM) la care datele diseminate nu sunt însoțite de precizări metodologice.

Figura 14. Reprezentarea factorilor care influențează accesibilitatea datelor statistice

2.2.15. Coordonarea sistemului statistic național

Conform Legii nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială, SSN este compus din producătorii de date statistice, inclusiv BNS, în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, Banca Națională a Moldovei și alți producători de statistici oficiale. În cadrul SSN, BNM dezvoltă și produce statistica oficială din domeniul său de competență în mod independent, potrivit Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și potrivit principiilor fundamentale ale statisticii oficiale prevăzute de Legea nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială.

Astfel, în situația când alți producători de statistici oficiale încă nu au fost oficial recunoscuți, întregul sistem statistic este, practic, redus la BNS și BNM. Interacțiunile dintre BNS și alți producători de statistici oficiale se rezumă deocamdată, în majoritatea cazurilor, la recepționarea de către BNS a datelor furnizate de alți producători și deținători de date și, eventual, transmiterea acestora către alți

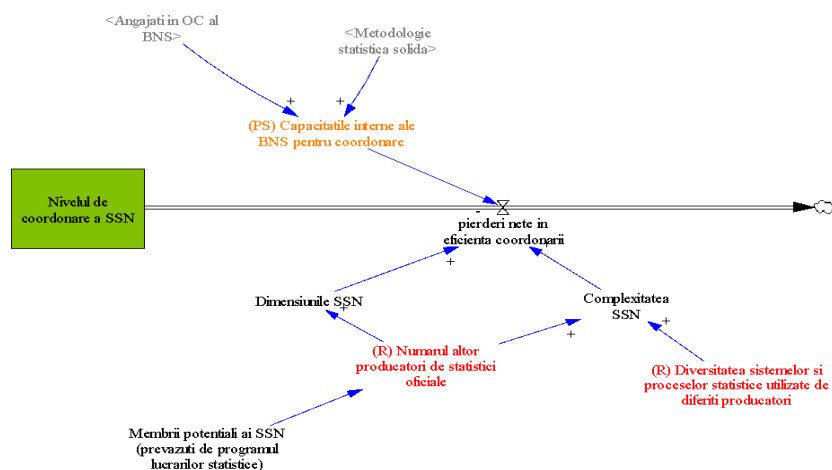
³⁹ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=5254>

utilizatori sau către instituții internaționale. Cu toate acestea, în anumite cazuri recepționarea de date în formatul necesar și în termenele solicitate pentru a produce și disemina statistici oficiale conform PLS rămâne a fi problematică⁴⁰. Totodată, un obiectiv strategic este de a extinde lista producătorilor de statistici oficiale pe baza aplicării Regulamentului privind procedura de stabilire a producătorilor de statistici oficiale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 51/2022⁴¹ și a ordinelor BNS nr.29/2022 și nr. 30/2022. Procesul de coagulare a SSN și asigurarea bunei funcționări a acestuia va cere eforturi consistente și sistemice de coordonare din partea BNS, în special, în vederea acordării asistenței metodologice necesare, a monitorizării respectării principiilor de calitate și coordonării procesului de diseminare a datelor, precum și evaluarea și optimizarea distribuirii responsabilităților pentru producerea și diseminarea datelor între producătorii de statistici oficiale, reieșind din domeniile de competență ale instituțiilor, sursele de date disponibile pentru producerea statisticilor oficiale și perspectivele de dezvoltare a acestora.

Astfel, calitatea coordonării de către BNS a SSN depinde de trei factori:

- 1) capacitățile interne ale BNS de coordonare (resurse umane dedicate, resurse tehnologice, proceduri statistice solide);
- 2) capacitățile interne ale altor producători de statistici oficiale de a implementa prevederile legale, standardele și recomandările în domeniul statisticii oficiale, adoptate la nivel național și internațional;
- 3) complexitatea sistemului statistic, determinată de numărul de producători și de diversitatea acestora, a proceselor statistice aplicate, precum și deschiderea și capacitatea membrilor SSN pentru implementarea deciziilor și standardelor/regulilor adoptate la nivelul SSN.

Figura 15. Reprezentarea factorilor care influențează coordonarea SSN

⁴⁰ Conform Raportului privind realizarea PLS pentru a.2020 (compartimentul B), pentru elaborarea statisticilor oficiale au fost prezentate informațiile necesare în termenii stabiliți - 109 lucrări, prezentate cu întârziere - 11 lucrări, nerealizate - 3 lucrări, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=6947>

⁴¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129869&lang=ro

2.2.16. Aspecte organizaționale și structurale

Structura organizațională a unei autorități de statistică trebuie să derive din sarcinile stabilite, disponibilul și gradul de pregătire a personalului, resursele financiare puse la dispoziția autorității etc. Opțiunile majore în structura instituțională se rezumă la organizarea pe subiecte / domenii statistice, pe funcții, sau, de cele mai dese ori, la o anumită combinație a acestora.

Structura organizațională actuală a BNS⁴² corespunde, în linii mari, obiectivelor pe termen scurt ale BNS. Structura combină atât unități structurale bazate pe domenii statistice, cât și unități care furnizează servicii generice. Structura regională a fost raționalizată în conformitate cu recomandările Evaluării Globale a SSN realizată în anul 2019 de către Eurostat.

În același timp, unele unități structurale cu funcții generice nu activează la nivel scontat, nefiind funcționale pe deplină măsură. De exemplu, în Secția de audit intern și management al calității abia în anul 2021 a fost angajat primul specialist. Situația este foarte dificilă și în Secția instruire în statistica oficială, unde activează doar un specialist. Toată asistența juridică necesară activității BNS este limitată la o unitate de personal ca parte din Secția juridică și resurse umane. În condițiile actuale, deosebit de importantă este și consolidarea unităților structurale responsabile de: metode statistice, inclusiv subdiviziunile responsabile de utilizarea datelor din surse administrative și private, precum și GIS; securitatea cibernetică și protecția datelor cu caracter personal; modernizarea tehnologică a sistemelor informaționale ale BNS; explorarea aplicării și utilizarea a surselor de date și a metodelor alternative (netradiționale) în activitatea de producție statistică, ca de exemplu: a datelor mari („Big Data”), datelor spațiale, „machine learning”, „web scraping”. Unitățile structurale tematice, la fel, se confruntă cu o criză acută de personal, un exemplu fiind Direcția Conturi Naționale, unde peste 45% din posturi sunt vacante. Totodată restructurarea procesului de producție statistică pe baza modelului GSBPM

În cazul altor instituții care furnizează date în scopul producerii statisticilor oficiale, organizarea unităților responsabile de date este extrem de diversă. De exemplu, în cazul Agenției „Apele Moldovei” există un singur specialist care, alături de alte funcții, este responsabil și de activități statistice. În cazul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică funcțiile legate de statistică sunt îndeplinite de o subdiviziune responsabilă exclusiv de activitățile statistice. Majoritatea instituțiilor raportează probleme în îndeplinirea acestor funcții, în special, cauzate de insuficiența de personal și calificarea acestora.

2.3. Analiza mediului intern și extern (SWOT)

Identificarea factorilor critici de influență asupra realizării obiectivelor SD SSN 2022-2030 a fost realizată prin evaluarea mediului intern și extern al procesului de implementare a Strategiei.

⁴² Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr.935/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Biroului Național de Statistică

În acest scop, a fost utilizat instrumentarul de analiză SWOT a factorilor de influență asupra implementării Strategiei, ce a permis identificarea vulnerabilităților (celor mai importante puncte slabe interne) și amenințărilor (factorilor sensibili externi), care pot cauza apariția riscurilor de implementare. Rezultatele acestei analize a mediului intern și extern la nivelul SSN sunt prezentate în Tabelul 1.

Evaluarea s-a realizat pe baza analizei SSN, a observării cadrului de funcționare, a opiniilor, a punctelor de vedere și a opțiunilor exprimate de personalul BNS și a altor producători de statistici oficiale, de principalii utilizatori de statistici oficiale, de reprezentanți ai sectorului de cercetare și dezvoltare.

Tabelul 1. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
– Recunoașterea independenței profesionale și instituționale ale BNS în cadrul legislativ național.	– Nivelul redus de prestigiu și vizibilitate publică a BNS, a profesiei de statistician și a Sistemului Statistic Național în ansamblu.
– În calitate de autoritate statistică națională, BNS deține o poziție înaltă în ierarhia guvernamentală.	– Prevederi legislative vagi referitoare la competența exclusivă a conducerii BNS privind definirea cadrului metodologic statistic.
– Recrutarea conducerii de vârf a BNS pe baza criteriilor profesionale.	– Fluctuația înaltă a cadrelor în BNS.
– Existența în BNS a unui nucleu de specialiști dedicați și experimentați, cu puternice motivații intrinseci.	– Mobilitatea internă limitată a cadrelor cauzată de constrângeri regulatorii naționale.
– Nivelul acceptabil de pregătire a majorității personalului în domenii statistice.	– Nivelul înalt de epuizare și suprasolicitare a specialiștilor statisticieni.
– BNS are cadru metodologic care în mare parte este racordat la standardele internaționale, inclusiv cele europene.	– Numărul redus de oportunități programate de dezvoltare profesională pentru personalul SSN.
– Sunt instituite proceduri ce asigură că în întreaga autoritate statistică sunt utilizate aceleași concepte, definiții și clasificări standardizate.	– Timpul foarte limitat disponibil pentru instruire efectivă a personalului SSN și lipsa unor programe de instruire adaptate.
– Existența concordanței între sistemele naționale de clasificare și sistemele europene corespunzătoare la majoritatea clasificărilor și nomenclatoarelor statistice	– Nivelul redus de pregătire a personalului în domenii conexe, inclusiv deprinderi TIC și de comunicare în engleză.
– Consiliului Național pentru Statistică a fost	– Creșterea dificultății angajării persoanelor

creat și activează în mod regulat.	ce au bune abilități/cunoștințe în statistică sau în domenii conexe.
– BNS are o politică bine definită privind sistemul de calitate.	– Nivel redus de implicare a comunității științifice naționale în proiecte științifice în domeniul statistic.
– Sarcina de raportare asupra mediului de afaceri este adecvată.	– Absența seriilor cronologice lungi pentru unii indicatori statistici; seriile de timp pentru indicatorii demografici și privind ocuparea sunt întrerupte, fiind elaborate cu utilizarea metodologiilor sau clasificărilor care au suferit modificări în timp.
	– O mare parte din utilizatori au un nivel scăzut al culturii statistice.
	– Nu există proceduri standard pentru managementul calității proceselor de producție statistică în cadrul SSN.
	– Mai multe instituții publice ce oferă date administrative nu au inițiat procese de implementare a sistemelor de calitate sau/și sursele de date administrative deținute de acestea nu corespund cerințelor statisticii oficiale (în virtutea utilizării de noțiuni, definiții și clasificări care nu corespund standardelor statistice).
	– Cunoștințe limitate ale personalului statistic în utilizarea surselor alternative (surse de date administrative și private, Big Data” etc.) în scopuri statistice.
Oportunități	Amenințări
– Nivelul înalt de suport acordat de Guvern independenței BNS.	– Emergența producătorilor alternativi de date.
– Oportunități noi de acordare a asistenței tehnice de către UE în vederea accelerării armonizării statisticii naționale cu standardele comunitare în domeniul statisticii urmare a obținerii de către Republica Moldova a statutului de țară-candidat pentru aderare la UE.	– Creșterea presiunii pe SSN, în special pe BNS, în legătură cu implementarea cercetărilor și elaborării statisticilor noi/adaptate în corespundere cu acquis-ul comunitar și cu raportarea pe diverse angajamente internaționale, în particular, urmare a obținerii de către Republica Moldova a statutului de țară candidat

	pentru aderare la UE.
– Existența multor oportunități ad-hoc de instruire și dezvoltare profesională pentru personalul BNS.	– Interesul scăzut pentru specialitățile statistice și domenii conexe (matematică, econometrie, actoriat etc.) și, drept urmare, numărul foarte mic de absolvenți ai specialităților statistice.
– Existența în diasporă a unor experți bine pregătiți în statistică sau în domenii conexe: matematică, economie, econometrie, sociologie.	– Nivelul și perspectivele salariale nefavorabile pentru statisticieni.
– Tendința de creștere a disponibilității și utilizării surselor de date administrative și alternative (ex: „Big Data”).	– Vârsta medie relativ înaintată și în continuă creștere a personalului în BNS.
– Creșterea posibilităților digitale de prezentare grafică și interactivă a datelor statistice.	– Frecvența înaltă a schimbărilor tehnologice și metodologice care reduc relevanța instruirii anterioare.
– Dezvoltarea infrastructurii TIC și, în mod implicit, a mecanismelor de colectare, analiză și reprezentare a datelor statistice.	– Nivelul scăzut a posibilităților și insuficiența timpului pentru personalul statisticieni ai membrilor SSN de a ține pasul cu progresul rapid în domeniul datelor și soluțiilor informaționale.
– Existența multor altor producători potențiali de statistici oficiali, care ar putea fi atrași în SSN.	– Tendința de utilizare a datelor statistice în scopuri de manipulare, propagandă sau răspândire a fenomenului de „fake news”, și capacitatea limitată a SSN de a interveni în vederea combaterii acestor fenomene.
– Creșterea culturii de elaborare și monitorizare a politicilor bazate pe date/evidențe	– Tăierea neașteptată a unor cheltuieli urmare a survenirii unor evenimente necontrolate care impun reduceri de alocări bugetare

III. OBIECTIVE ȘI VIZIUNE

Viziunea 2030: Sistem Statistic Național va funcționa ca o structură consolidată, bine coordonată, coerentă și transparentă, capabilă să furnizeze produse și servicii statistice de înaltă calitate, răspunzând necesităților unui spectru larg de utilizatori care, prin utilizarea eficientă a acestora în beneficiul societății, extind valoarea datelor transformându-le, astfel, într-un bun public.

În vederea realizării viziunii, Strategia va urmări patru **obiective generale:**

1. Capacitatea instituțională a membrilor SSN consolidată pentru a produce date statistice relevante, accesibile și interoperabile, guvernate de standarde și condusă de inovație.
2. Sistemul statistic național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora.
3. Date de înaltă calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, coerente, comparabile la nivel internațional, în special cel european), produse pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă.
4. Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicului larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile.

IV. DIRECȚII PRIORITARE

În continuare, vor fi descrise direcțiile prioritare și principalele activități planificate pentru atingerea fiecărui obiectiv general menționat în capitolul precedent.

Obiectivul general 1: Capacitatea instituțională a membrilor SSN consolidată pentru a produce date statistice relevante, accesibile și interoperabile, guvernate de standarde și condusă de inovație.

Direcția prioritară 1.1: Consolidarea mandatului pentru colectarea datelor

- Adoptarea unui pachet de armonizare a cadrului normativ (ajustarea Legii nr. 93/2017, Legii nr.133/2011 etc.) pentru operaționalizarea prevederilor Legii cu privire la statistica oficială. Aceasta va presupune o analiză a tuturor gap-urilor (lacunelor) de implementare și ajustare corespunzătoare a legislației pentru a reduce la minim ambiguitățile care ar putea servi drept refuz de furnizare a datelor cu caracter personal și a altor date individuale din sursele de date administrative și private membrilor SSN pentru producerea statisticilor oficiale. Adicional, la asigurarea accesului la date cu caracter personal, activitățile de armonizare vor cuprinde și alte aspecte precum standardizarea variabilelor/indicatorilor colectați de diferite instituții care sunt de interes major pentru statistica oficială (în special în vederea utilizării surselor de date administrative pentru producerea de statistici oficiale, inclusiv pentru desfășurarea recensămintelor ale populației, locuințelor și agricole).
- Creșterea culturii cooperării interinstituționale, în special prin încheierea acordurilor (memorandumurilor de înțelegere) între membrii SSN și alți parteneri pentru a asigura accesul la sursele de date administrative.

- Evaluarea surselor de date administrative și private relevante pentru producerea statisticilor oficiale, cu identificarea punctelor tari și a celor slabe, a bunelor practici și a măsurilor necesare pentru perfecționarea mecanismelor de cooperare interinstituțională, cu participarea activă a deținătorilor acestor surse de date.
- Fortificarea capacității instituționale ale BNS, BNM și altor producători de statistici oficiale în obținerea accesului și utilizarea SDA în scopuri statistice.
- Dezvoltarea și aprobarea de către Guvern a cadrului normativ relevant cu privire la conceptele și regulamentele sistemelor informaționale ale BNS și altor producători de statistici oficiale, care vor permite consumul și prelucrarea datelor din registre de stat și private, în special prin platforma de interoperabilitate MConnect, în scopul producerii de statistici oficiale, inclusiv recensăminte.
- Restructurarea SSN prin atribuirea, după caz, a funcției de elaborare a datelor statistice sectoriale (mediu, justiție, educație, sănătate etc.) instituțiilor responsabile care dețin capacitățile, expertiza și sistemele informaționale relevante sectoarelor în cauză. Sprijinirea producătorilor de statistici oficiale în procesul de formare și acumulare a competențelor, care să asigure sporirea capacității acestor autorități în domeniul statisticii oficiale.

Direcția prioritară 1.2: Dezvoltarea resurselor umane

- Dezvoltarea unui sistem de monitorizare continuă a gradului de satisfacție și necesităților personalului, în vederea îmbunătățirii continue a condițiilor de muncă, eficienței utilizării timpului și a climatului organizațional în BNS și alte instituții din cadrul SSN.
- Definierea participativă (prin implicarea reprezentanților relevanți ai tuturor producătorilor publici de date statistice) a unui program multianual de dezvoltare a resurselor umane la nivelul întregului sistem statistic național, ce urmează a fi implementat prin intermediul unor programe anuale integrate în bugetele anuale ale instituțiilor-membre ale SSN.
- Dezvoltarea unui sistem de monitorizare și documentare continuă a necesităților de instruire a personalului în SSN și elaborarea de instrumente motivante pentru stimularea auto-instruirii continue, inclusiv, vouchere pentru co-finanțarea participării la cursuri de instruire certificate, oferirea unui buget rezonabil de timp din contul programului de lucru pentru participarea la programe de instruire, delegarea tinerilor specialiști la instruire în cadrul programelor de masterat și de doctorat, definirea unor teme aplicative pentru aceste cercetări, partajarea experienței profesionale în cadrul SSN.
- Crearea Centrului de Instruire și Inovații în Statistică (CIIS) pe lângă BNS în vederea asigurării unui cadru instituțional și de resurse previzibil pentru asigurarea instruirii continue în domeniul statistic, atât pentru statisticienii din SSN, cât și pentru utilizatorii datelor statistice, precum și pentru respondenți.

- Stabilirea de către BNS a parteneriatelor cu liceele, centrele de excelență și instituțiile de învățământ superior pentru promovarea culturii statistice, lansarea proiectelor de aplicații pentru valorificarea datelor statistice și promovarea specialității statistice în rândul tinerilor care optează pentru carieră în domeniul matematic, economic sau financiar.
- Creșterea nivelului de salarizare pentru personalul implicat în SSN, în primul rând în cadrul BNS, până la niveluri comparabile cu instituțiile publice către care migrează profesional statisticienii din cadrul SSN (inclusiv, Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Vamal, Banca Națională a Moldovei etc.)
- Dezvoltarea și oferirea avantajelor nefinanciare de carieră în domeniul statistic în cadrul planurilor de recrutare și dezvoltare a resurselor umane: independența politică, posibilitate de manifestare într-un mediu înalt profesional, inclusiv, pe plan internațional, oportunități clar structurate de dezvoltare profesională, avansarea în carieră bazată pe merite etc.
- Eficientizarea utilizării resurselor umane prin automatizarea, standardizarea și documentarea proceselor statistice, rotația cadrelor și asigurarea unei mobilități sporite a personalului în interiorul aparatului central al BNS, între aparatul central și centrele regionale, precum și în cadrul SSN în ansamblu, în vederea prevenirii factorilor de stres în viața profesională, surmenajului profesional și specializării excesive.
- Motivarea personalului din cadrul SSN prin aplicarea unor forme alternative de ocupare, care ar asigura realizarea conformă a funcțiilor de serviciu, inclusiv cu program flexibil, munca la distanță etc.
- Intensificarea eforturilor și diversificarea strategiilor de recrutare a personalului calificat în cadrul SSN, inclusiv și din categoria celor cu specialități conexe, dar cu capacitate de învățare rapidă, inclusiv prin căutarea activă în rețelele de socializare, cooperarea mai strânsă cu ANOFM și asigurarea unui program efectiv de instruire inițială și continuă.
- Îmbunătățirea comunicării interne (BNS) în vederea sporirii eficienței ședințelor de lucru, utilizării mai raționale a timpului și îmbunătățirii motivațiilor de performanță profesională din partea staff-ului.
- Analiza utilizării timpului de lucru pentru elaborarea produselor statistice, realizarea lucrărilor statistice, precum și a proceselor conexe, din perspectiva eficientizării resurselor umane și a motivării personalului.

Direcția prioritară 1.3: Asigurarea alocării de resurse financiare și tehnice sustenabile și eficiente

- Analiza eficienței utilizării resurselor alocate instituțiilor din cadrul SSN întru identificarea oportunităților de eficientizare a acestora.
- Implementarea unui sistem de măsurare a timpului bazat pe procesele și subprocesele GSBPM, cu scopul evaluării sistematice a costurilor pe fiecare produs sau lucrare statistică

întru corelarea justificată a quantumului de resurse necesare cu volumul lucrărilor statistice efectuate și identificarea și înlăturarea oricăror blocaje și ineficiențe.

- Identificarea rezervelor de optimizare a resurselor bugetare în rezultatul revizuirii activităților statistice (inclusiv prin excluderea cercetărilor statistice care și-au pierdut relevanța, sporirea utilizării surselor de date administrative și private în scopuri statistice, utilizarea la scară mai largă a soluțiilor moderne IT), care vor aduce avantaje suplimentare precum: producerea de statistici noi, micșorarea presiunii informaționale asupra respondenților statistici, sporirea calității datelor statistice, producerea statisticilor într-un termen mai rapid și cu o frecvență mai mare.
- Operaționalizarea Consiliului sectorial în domeniul asistenței externe privind statistica oficială cu BNS în calitate de coordonator al acestuia. Acesta va contribui la îmbunătățirea implementării Strategiei prin integrarea mai eficientă a acțiunilor și mijloacelor financiare și tehnice preconizate cu suport extern, dar și o mai bună monitorizare a proiectelor și programelor de asistență externă.
- Consolidarea capacităților instituționale ale BNS și altor producători de statistici oficiale pentru atragerea și accesarea proiectelor de asistență externă în scopul completării resurselor financiare și tehnice ale SSN, în particular pentru cercetări statistice complexe precum recensămintele.
- Evaluarea business-modelului BNS pentru a identifica oportunitățile de diversificare a veniturilor din dezvoltarea și prestarea de noi servicii statistice contra plată (în afara programului de lucrări statistice), răspunzând cererii de date în creștere continuă pe piața solicitărilor de informații statistice care este încă în formare și volatilă.
- Fortificarea capacității Centrului de Instruire și Inovații în Statistică pentru: (i) organizarea și coordonarea activității altor producători de statistici oficiale sau potențialii candidați, (ii) instruirii tematice orientate pe beneficiar și cu curriculum cu conținut relevant (grup-țintă fiind producători sau furnizori de date, personal de suport de tip interviuatori, diverse categorii de utilizatori de date), (iii) realizarea de activități analitice sau statistice specifice (i.e. lucrări de eșantionare, analize socio-economice, proiecte experimentale și de know-how în statistică cu (re)utilizarea de date noi și alternative etc.).
- Implicarea pleneră și participarea eficientă a instituțiilor din cadrul SSN în activitățile de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) în procesul de stabilire a priorităților de programe și bugetare de cheltuieli.

Direcția prioritară 1.4. Optimizarea structurii organizatorice a instituțiilor din cadrul SSN

- Evaluarea funcțională a BNS și revizuirea structurii BNS în baza recomandărilor. Actualizarea periodică (o dată la 4-5 ani) a analizei funcționale a BNS din perspectiva capacității de satisfacere a indicatorilor de performanță instituțională predefiniți și corespunderii structurii organizaționale la noile priorități strategice.

- Asigurarea posibilităților efective de realocare independentă a personalului în cadrul subdiviziunilor structurale ale BNS, din cadrul oficiilor teritoriale către aparatul central și viceversa, în dependență de necesitățile și prioritățile BNS.
- Asigurarea existenței unor unități structurale cu funcții statistice clar atribuite în cadrul celorlalți producători de statistici oficiale.

Obiectivul general 2: Sistemul statistic național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora.

Direcția prioritară 2.1: Fortificarea independenței profesionale a BNS

- Adoptarea unui pachet cuprinzător de amendamente în acte normative (privind consolidarea mandatului BNS de colectare și accesare a datelor pentru scopuri statistice și de diseminare a statisticilor oficiale etc.);
- Asigurarea condițiilor necesare pentru consolidarea/valorificarea independenței profesionale cu privire la producerea și diseminarea statisticilor oficiale (adecvarea resurselor pentru realizarea atribuțiilor și împuternicirilor sale, inclusiv pentru realizarea lucrărilor statistice, formarea și motivarea personalului, dezvoltarea bazei tehnico-materiale conforme, asigurarea respectării deontologiei statistice etc.).
- Consolidarea prezenței autorității centrale în domeniul statisticii în spațiul public cu scopul promovării standardelor și metodologiilor în statistica oficială, feedback constructiv la critici și la utilizarea eronată a statisticilor, contribuind, astfel, la formarea corectă a opiniei publice cu privire la aspectele statistice și creșterea culturii statistice în societate.

Direcția prioritară 2.2: Asigurarea unui climat favorabil pentru respectarea confidențialității statistice și protecției datelor

- Consolidarea, pentru producătorii de statistici oficiale, a măsurilor regulatorii, administrative, tehnice și organizatorice de protecție a datelor, pentru facilitarea consumului de date și utilizării acestora în scopuri statistice.
- Facilitarea accesului cercetătorilor la date statistice individuale în scopuri științifice, în conformitate cu legea privind statistica oficială și bunele practici internaționale în domeniu.
- Elaborarea politicii de confidențialitate și protecție a datelor și a instrucțiunilor de implementare a acestora la nivel de SSN.
- Fortificarea capacităților și abilităților producătorilor de statistici oficiale întru respectarea confidențialității și protecției datelor în procesul de producere, diseminare și arhivare a datelor.

- Efectuarea periodică a auditului privind protecția și securitatea datelor (inclusiv a datelor cu caracter personal) pentru asigurarea corespunderii la cerințele și standardele în domeniu și adaptarea la noile tehnologii informaționale.

Direcția prioritară 2.3: Dezvoltarea premiselor și capacităților pentru coordonarea strategică

- Dezvoltarea capacităților interne de coordonare ale BNS, inclusiv la nivelul personalului responsabil de procesele și metodologiile statistice.
- Elaborarea programelor anuale și multianuale de lucrări statistice la nivelul întregului SSN.
- Dezvoltarea platformelor de dialog în cadrul SSN în vederea asigurării coerenței statisticilor oficiale elaborate de membrii acestuia, optimizării cercetărilor statistice și reducerii sarcinii informaționale asupra respondenților cu scopul implementării coordonate a Compendiului statisticilor europene și Codului de bune practici al statisticilor europene.
- Asigurarea uniformizării, inclusiv prin prevederi regulatorii, a proceselor și metodologiilor utilizate de alți producătorii de statistici oficiale, pe baza standardelor elaborate și/sau recomandărilor BNS.
- Asigurarea diseminării coordonate a statisticilor oficiale la nivelul întregului SSN în corespundere cu un calendar comun de diseminare.

Direcția prioritară 2.4: Optimizarea procedurilor de producție statistică

- Intensificarea colaborării cu deținătorii resurselor informaționale de stat și private pentru sporirea utilizării acestora în scopul producerii statisticilor oficiale. Identificarea și stabilirea de parteneriate pentru utilizarea de noi surse de date și metode de producere a statisticilor (e.g. *Big Data*, *date spațiale*, *web scraping*, *machine learning* etc.), cu potențial de completare sau substituie parțială a surselor statistice existente.
- Valorificarea potențialului surselor de date administrative și private (e.g. companiile din domeniul energetic, telecomunicații, comerț) și date noi prin elaborarea statisticilor experimentale cu integrarea ulterioară în producția statistică. Aceasta se va realiza prin lucrări experimentale și de testare a acestor surse (non-statistice) în vederea producerii statisticilor oficiale. Utilizarea sporită a surselor de date administrative și private în scopuri statistice va permite: (i) substituie cercetărilor statistice existente, inclusiv tranziția treptată la recensământe în bază de registre; (ii) elaborarea datelor statistice cu frecvență mai mare; (iii) reducerea costurilor pentru producerea de statistici oficiale; (iv) reducerea presiunii informaționale asupra respondenților.
- Operaționalizarea prevederilor legale privind coordonarea de către deținătorii de surse de date administrative cu BNS a conținutului și volumului datelor colectate de către aceștia, inclusiv eventualele modificări ale datelor, și includerea, la solicitarea BNS, a indicatorilor suplimentari.

Direcția prioritară 2.5: Reducerea presiunii informaționale asupra respondenților

- Colaborarea membrilor SSN cu respondenții în vederea promovării înțelegerii mai bune a scopului, conținutului și modului de prezentare a chestionarelor statistice și identificării căilor de optimizare a sarcinii de răspuns.
- Crearea condițiilor normative, funcționale, organizatorice, metodologice, tehnice și tehnologice pentru dezvoltarea unor instrumente pentru extragerea automată a datelor statistice din evidența contabilă a companiilor în vederea producerii statisticilor oficiale.
- Dezvoltarea și implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare în mod regulat a sarcinii de răspuns asupra respondenților (entități și populație) pentru optimizarea acesteia.
- Extinderea digitalizării chestionarelor statistice pentru entități și gospodării pentru facilitarea raportării datelor statistice, în special cu utilizarea metodei CAWI de auto recenzare on-line.

Obiectivul general 3: Date de înaltă calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, coerente, comparabile la nivel internațional, în special cel european), produse pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă.

Direcția prioritară 3.1: Consolidarea managementului calității în sistemul statistic național bazat pe o abordare comună

- Elaborarea și implementarea Ghidului privind managementul calității în statistica oficială cu reguli comune (abordări generale și proceduri standardizate) privind asigurarea calității în cadrul SSN.
- Adoptarea de către producătorii de statistici oficiale a politicii de calitate în cadrul instituțiilor lor, necesare pentru asumarea pe deplin a responsabilității privind managementul calității statisticilor produse.
- Crearea în cadrul instituțiilor din SSN a capacităților privind asigurarea managementului calității statisticilor produse.
- Implementarea graduală a sistemului de management al calității statisticilor oficiale prin alinierea la standardele de calitate.
- Realizarea evaluărilor globale sau sectoriale periodice din perspectiva corespunderii statisticilor oficiale la standardele de calitate internaționale, europene, cu elaborarea planurilor de remediere.

Direcția prioritară 3.2: Alinierea statisticilor oficiale la standardele internaționale, în special cele europene

- Realizarea evaluărilor sectoriale și tematice periodice privind gradul de corespundere a metodologiilor utilizate în producerea statisticilor oficiale cu standardele internaționale, în special europene.
- Dezvoltarea metodologiilor statistice și extinderea metodelor statistice (modelelor cantitative de estimare a datelor lipsă - imputarea statistică) conform standardelor și normelor internaționale pentru asigurarea comparabilității datelor statistice produse în cadrul SSN și satisfacerea necesităților utilizatorilor.
- Organizarea și efectuarea în anul 2024 a Recensământului Populației și Locuințelor, în conformitate cu Recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni pentru Recensămintele populației și al locuințelor, runda 2020, a Comisiei Economice a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa⁴³ și cu Principiile și recomandările pentru Recensămintele populației și al locuințelor, ONU, Revizia 3⁴⁴.
- Realizarea cercetărilor și lucrărilor statistice în corespundere cu prevederile Compendiului statistic european și ținând cont de cadrul ONU de indicatori de monitorizare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), cu accent specific pe dezagregarea datelor statistice în vederea asigurării de evidențe pentru implementarea principiului “nimeni să nu fie lăsat în urmă” în cadrul monitorizării SND “Moldova 2030” și a politicilor sectoriale.
- Extinderea participării reprezentanților SSN în cadrul platformelor internaționale în domeniul statisticii oficiale pentru a consolida schimbul de experiență cu reprezentanții instituțiilor din alte state.
- Fortificarea cooperării dintre producătorii de date statistice oficiale și mediul academic, instituții de cercetare științifică, comunitatea de experți, inclusiv pe dimensiunea îmbunătățirii metodologiilor statistice.
- Sporirea ponderii cercetărilor în domeniul statistic sau în domenii conexe (econometrie, modelare și prognozare economică) în cadrul programelor de cercetare-dezvoltare finanțate de stat sau de partenerii de dezvoltare cu posibilitatea integrării rezultatelor acestora în statistica oficială.
- Implementarea Politicii de revizuire⁴⁵ a datelor statistice și implementarea tehnicilor și metodelor statistice pentru reconcilierea datelor și minimizarea impactului modificărilor metodologice asupra indicatorilor.

⁴³ https://unece.org/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf

⁴⁴ https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/Standards-and-Methods/files/Principles_and_Recommendations/Population-and-Housing-Censuses/Series_M67rev3-E.pdf

⁴⁵ ESS guidelines on revision policy for PEEIs:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5935517/KS-RA-13-016-EN.PDF>

Direcția prioritară 3.3: Optimizarea proceselor statistice prin modernizarea infrastructurii TIC a SSN

- Evaluarea periodică a infrastructurii TIC a instituțiilor din cadrul SSN în vederea consolidării eforturilor de unificare și digitalizare a proceselor statistice în conformitate cu agenda de guvernare electronică și transformare digitală.
- Dezvoltarea și menținerea sistemului informațional integrat în statistică (SIIS) bazat pe metadata al BNS în conformitate cu bunele practici în domeniu în baza evaluării cuprinzătoare a infrastructurii TIC existente și experienței altor instituții de statistică.
- Tranzitarea de la abordarea insulară de producție statistică, în care anumite domenii au propriile procese și arhitectură, la o abordare integrată (holistică), folosind metode comune în care procesele sunt partajate și reutilizate, pentru a restructura procesele de producție statistică, a îmbunătăți eficiența și a produce rezultate care să satisfacă mai bine nevoile utilizatorilor.
- Utilizarea noilor metode și tehnologii pentru colectarea datelor, precum interviurile personale asistate de computer (CAPI), interviurile WEB asistate de computer (CAWI), interviurile telefonice asistate de computer (CATI), colectarea datelor cu utilizarea sistemelor informaționale geografice (GIS).
- Gestionarea datelor geospațiale și schimbul de date ținând cont de bunele practici, precum prin intermediul interfețelor de programare a aplicațiilor (API) și serviciilor de rețea (WMS, WMTS, WFS etc.).
- Formarea de rețele cu personalul TIC din birourile naționale de statistică din alte țări, inclusiv participarea la proiecte internaționale în rândul comunității statistice și dobândirea de experiență în standardele internaționale de modernizare a sistemului statistic.
- Organizarea de programe de cooperare cu instituțiile de învățământ superior pentru a atrage studenți cu profil TIC relevant prin intermediul stagiilor de practică, implicare în proiecte pe termen scurt și oferirea de locuri de muncă după finalizarea studiilor.
- Instruirea continuă a personalului din cadrul SSN în vederea consolidării capacităților privind standardele de modernizare, cum ar fi: Arhitectura comună de producție statistică (eng. *Common Statistical Production Architecture, CSPA*), Modelul generic de activitate pentru organizațiile statistice), (eng. *Generic Activity Model for Statistical Organisations, GAMS*), Modelul generic al proceselor de producție statistică (eng. *Generic Statistical Business Process Model, GSBPM*), Modelul generic de informații statistice (eng. *Generic Statistical Information Model, GSIM*), Schimbul de date și metadata statistice (eng. *Statistical Data and Metadata eXchange, SDMX*), folosirea limbajelor *open source* (e.g. R+) utilizarea Big Data și a altor surse de date netradiționale împreună cu tehnici de învățare automată (*machine learning*) pentru producerea statisticilor oficiale.

- Sporirea interoperabilității datelor între deținătorii de date administrative și membrii SSN prin utilizarea pe larg a platformei de interoperabilitate MConnect și cu integrarea serviciilor de platformă guvernamentale.

Direcția prioritară 3.4: Extinderea accesului publicului larg la datele statistice oficiale

- Dezvoltarea paginilor web dedicate statisticilor oficiale, în corespundere cu un standard comun de diseminare (calendarul de diseminare a datelor, publicarea metadatelor etc.)
- Extinderea accesului securizat la micro-date statistice anonimizate în scopuri științifice în corespundere cu Regulamentul aprobat de BNS, cu respectarea cerințelor de confidențialitate și protecție a datelor.
- Îmbunătățirea produselor statistice elaborate de instituțiile din cadrul SSN prin i) extinderea seriilor de timp, ii) perfecționarea și îmbunătățirea cu noi informații a bazelor de date puse la dispoziția utilizatorilor, iii) standardizarea și îmbunătățirea conținutului produselor statistice, iv) optimizarea termenelor de diseminare a produselor statistice etc.
- extinderea modalităților de diseminare a statisticilor oficiale: (i) pe pagina Web a BNS, compatibilă cu dispozitivele mobile și adaptată la necesitățile persoanelor cu dizabilități, (ii) Banca de date statistice, (iii) platforme interactive de diseminare, (iv) prin utilizarea rețelelor de socializare etc.
- Dezvoltarea și gestionarea platformei naționale destinate indicatorilor de monitorizare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) produse la nivel național, cu actualizarea în mod regulat a metadatelor.
- Crearea unui geoportal statistic pentru diseminarea datelor statistice integrate cu datele spațiale.

Obiectivul general 4: Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicului larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile

Direcția prioritară 4.1: Consultarea opiniei utilizatorilor de date pentru îmbunătățirea continuă a ofertei de statistici oficiale

- Evaluarea periodică a gradului de satisfacție a utilizatorilor cu produsele și serviciile statistice ale membrilor SSN, precum și a necesităților utilizatorilor de fortificare a cunoștințelor statistice.
- Asigurarea informării și vizibilității publice privind activitatea SSN, în particular cu privire la cercetările statistice noi, cercetările complexe de amploare (precum recensămintele), progresul în modernizarea metodelor statistice, inovații în statistică etc.

- Consolidarea politicii de comunicare, cu prezența mai activă a BNS, BNM și altor producători de statistici oficiale în spațiul public.

Direcția prioritară 4.2. Dezvoltarea calitativă a cererii de date în raport cu potențialul ofertei de date

- Consolidarea cooperării dintre producătorii de date statistice, pe de-o parte, și mediul academic, organizațiile neguvernamentale, instituțiile educaționale, pe de altă parte, pentru a identifica și implementa diferite mecanisme prin care poate fi îmbunătățit nivelul culturii statistice în rândul publicului larg.
- Organizarea activităților de instruire, inclusiv în parteneriate cu alte instituții (mediul academic, instituțiile educaționale, ONG-uri, universități, asociații de business), cu privire la statisticile disponibile, conceptele de bază, utilizarea statisticilor cu diferite grupuri țintă.
- Sporirea transparenței activității statistice în cadrul SSN prin informarea mai bună a respondenților și utilizatorilor.

V. IMPACTUL STRATEGIEI

Impactul administrativ

Din punct de vedere administrativ, cel mai promițător **impact al Strategiei** este sporirea capacității autorităților în ceea ce privește monitorizarea și evaluarea impactului politicilor. Monitorizarea pe întreg ciclul de politici publice și evaluarea impactului este premisa pentru îmbunătățirea continuă a acestor politici.

Urmând să ofere un flux de date statistice calitative și relevante, Strategia va facilita fundamentarea politicilor bazate pe evidențe, comunicarea mai transparentă cu publicul și, astfel, va contribui la îmbunătățirea calității guvernării în ansamblu.

O lecție pe care a oferit-o pandemia COVID-19 este importanța crucială a datelor în situațiile de criză. Este evident că, implementarea Strategiei va spori capacitățile autorităților publice de gestionare a situațiilor de criză la toate etapele (evaluare, pregătire, gestionare, reabilitare) și, astfel, va amplifica reziliența societății în ansamblu în fața acestora.

Impactul economic

Prezenta Strategie va conduce la îmbunătățirea eficienței economice a alocării și utilizării resurselor aflate la dispoziția utilizatorilor de date, în măsura în care aceste date vor fi utilizate pentru luarea unor decizii optime din punct de vedere economic.

Astfel, agenții economici care vor utiliza date statistice mai fiabile, mai dezagregate și mai relevante, vor fi în stare să ia decizii mai bine informate privind proiectele investiționale, planurile de angajare a forței de muncă și amplasarea teritorială a capacităților de producție, a punctelor de vânzări și de

prestări servicii. Aceasta va conduce la creșterea eficienței generale în sectorul de producție și, astfel, la extinderea durabilă a capacităților naționale de producție.

Datele statistice vor oferi gospodăriilor casnice mai multă informație privind forța de muncă după caracteristicile sale demo-socio-economice. Aceasta va spori mobilitatea intersectorială și geografică a forței de muncă, nivelul de remunerare a muncii, nivelul de satisfacție în legătură cu munca depusă și va asigura un echilibru mai sănătos între viața de familie și muncă. Utilizând datele statistice, gospodăriile casnice care dispun de un nivel suficient de educație economică și financiară vor putea atinge structura optimă a cheltuielilor de consum, nivelul rațional de economisire și modalitățile de valorificare a economiilor.

Totodată, prin intermediul creșterii bazei fiscale asociate cu câștigurile de eficiență în utilizarea resurselor de către sectorul productiv și de către gospodăriile casnice, vor apărea beneficii economice și pentru sectorul public, care se vor materializa în venituri bugetare mai înalte și în creșterea preciziei și relevanței economice a cheltuielilor bugetare.

Impactul social

Utilizarea datelor statistice pentru identificarea soluțiilor optime de sporire a bunăstării colective este o trăsătură distinctă a unei societăți moderne, informate și responsabile. Într-o asemenea societate, datele au un rol esențial pentru a răspunde la întrebări esențiale legate de trecut, prezent și viitor.

Din această perspectivă, Strategia va oferi baza factologică necesară pentru cercetări și pentru fundamentarea deciziilor de politică publică la nivel național, regional și local, dar și deciziile orientate pe grupuri vulnerabile ale populației, cu impact așteptat asupra calității vieții acestora și aplicării în practică a principiului “nimeni să nu fie lăsat în urmă”. Aceasta va contribui la consolidarea sentimentului de apartenență a fiecărei persoane la comunitate, națiune și stat, va educa gândirea critică a oamenilor și va consolida coeziunea socială.

Totodată, implementarea Strategiei va asigura un nivel mai înalt de echitate socială în legătură cu alocarea resurselor publice. În particular, aceasta se referă la impactul pe care ar putea să-l aibă statistica social-demografică în pofil teritorial și încorporarea acestor date în procesul decizional pe întreg ciclul bugetar.

Impactul de mediu

Strategia va asigura un volum de date de un nivel de detaliere și rezoluție geografică suficientă pentru a ghida tranziția la economia verde, minimizarea amprente ecologice a activității umane și valorificarea resurselor naturale într-o modalitate echitabilă în raport cu viitoarele generații.

La nivelul agenților economici, folosirea datelor statistice va permite implementarea unor tehnologii mai responsabile față de mediu, atât sub aspectul utilizării resurselor de mediu, cât și a minimizării deversărilor în mediu.

La nivelul cercetărilor științifice, datele statistice vor permite studierea și înțelegerea mai bună a interacțiunilor dintre om și natură, a modalităților de adaptare ale ecosistemelor la schimbările

climaterice, construirea și operarea unor modele integrate și utilizarea acestora pentru elaborarea unor programe și strategii de dezvoltare durabilă.

La nivelul politicilor, datele statisticii oficiale vor spori eficiența și relevanța socială a reglementărilor de mediu, vor scurta timpul de reacție din partea autorităților în cazul unor crize de mediu și vor permite redresarea mai rapidă la faza post-criză.

VI. INDICATORI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Evaluarea SD SSN va fi realizată în baza indicatorilor de rezultat aferenți direcțiilor prioritare și de impact aferenți obiectivelor generale, enumerați în Tabelul 6.2. Indicatorii în cauză vor măsura progresele obținute în vederea atingerii obiectivelor stabilite de Strategie și, corespunzător, a direcțiilor prioritare prin implementarea programelor/programului ce vor deriva din aceasta.

Indicatorii de impact reflectă efectele administrative, economice, sociale și de mediu ce urmează să le producă implementarea Strategiei pe termen lung - la nivelul implementării obiectivelor.

Indicatorii de rezultat vor evalua efectele imediate și pe termen mediu produse de implementarea Strategiei în anumite elemente/componente statistice, sau asupra diferitor grupuri țintă (producători, furnizori, utilizatori de date statistice). Acestea vor evalua:

- 1) rezultatele la nivel de direcție prioritară, pe bază anuală;
- 2) efectul măsurilor întreprinse pe direcții prioritare în activitatea și funcțiunile sistemului statistic național, în primul rând privind cuantificarea gradului de armonizare a statisticilor oficiale ale Republicii Moldova elaborate de Biroul Național de Statistică în cadrul implementării regulamentelor europene și a programelor de dezvoltare națională.

Tabel 2. Indicatorii de impact și de rezultat

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
Obiectivul general 1: Capacitatea instituțională a membrilor SSN consolidată pentru a produce date statistice relevante, accesibile și interoperabile, guvernate de standarde și condusă de inovație	Gradul de încredere în sistemul statistic național	Sondaj în rândul utilizatorilor (<i>grad foarte scăzut - 0-25%; grad scăzut – 26-50%; grad mediu- 51-75%; grad înalt - >75%</i>)	Sondaj de opinie a utilizatorilor de date, realizat periodic (o dată la 2-3 ani)	Mediu (70%) (2022)	Mediu (71-75%)	Înalt (>75%)
Direcția prioritară 1.1: Consolidarea mandatului pentru colectarea datelor	Nivelul de acces la date individuale din surse administrative și private (SDA/P) în scopuri statistice	Ponderea SDA/P la care membrii SSN au acces efectiv la total SDA/P relevante (<i>acces limitat - 0-30% acces parțial - 31-80% acces avansat - >80%)</i>)	Chestionar anual privind activitatea SSN (<i>destinat membrilor SSN</i>)	Acces limitat (2022)	Acces parțial	Acces avansat
Direcția prioritară 1.2: Dezvoltarea resurselor umane	Nivelul de remunerare a personalului statistic	Raportul dintre salariul mediu al personalului BNS și salariul mediu al APC	Date statistice oficiale anuale	67,7% (2022)	100%	100%
	Nivelul de satisfacție a personalului din instituțiile din cadrul SSN	Ponderea personalului care este satisfăcut de condițiile și remunerarea muncii	Sondaj periodic (o dată la 2-3 ani) în rândul angajaților SSN	Nivel mai jos de mediu (2022)	Nivel mediu	Nivel ridicat

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedia ră (2026)	Ținta finală (2030)
Direcția prioritară 1.3: Asigurarea alocării de resurse financiare și tehnice sustenabile și eficiente	Nivelul de finanțare a activităților de dezvoltare a SSN	Ponderea alocațiilor bugetare în dezvoltarea SSN (tehnologii și infrastructură TIC, renovare a bazei tehnico-materiale, cercetări pilot, calcule statistice experimentale, servicii de evaluare/audit etc., cu excepția lucrărilor statistice unice tip recensământ) în total alocații)	Raport anual privind alocațiile bugetare în dezvoltarea SSN	5,5% (BNS)	Creșterea cu 5 p.p. față de valoarea de referință (SSN)	Creșterea cu 10 p.p. față de valoarea de referință (SSN)
Direcția prioritară 1.4: Optimizarea structurii organizatorice a instituțiilor din cadrul SSN	Ponderea instituțiilor incluse în PLS care dețin unități structurale cu funcții statistice clar atribuite.	Numărul instituțiilor care dețin unități structurale cu funcții statistice clar atribuite în total instituții incluse în PLS.	PLS	7% (2022)	15%	30%
	Ponderea producătorilor de statistici oficiale în total instituții incluse în PLS.	Numărul producătorilor de statistici oficiale în total instituții incluse în PLS	PLS	6% (2022)	15%	30%
Obiectivul general 2: Sistemul statistic	Gradul de aliniere a statisticii naționale la	Aprecierea de expert (grad scăzut - 0-30%;	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani)	Mediu	Mediu	Înalt

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora	Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene	<i>grad mediu- 31-70%; grad înalt - >70%</i>	de evaluare externă a SSN (evaluarea globală a Eurostat)	(2019)		
Direcția prioritară 2.1: Fortificarea independenței profesionale a BNS	Nivelul independenței profesionale în producerea și diseminarea statisticilor oficiale	Aprecierea de expert	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani) de evaluare externă a SSN (de către UN ECE, Evaluarea globală a Eurostat, alte)	Parțială (2019)	Deplină	Deplină
Direcția prioritară 2.2: Asigurarea unui climat favorabil pentru respectarea confidențialității	Nivelul de respectare a confidențialității statistice și asigurarea protecției datelor	Aprecierea de expert	Rapoarte periodic (o dată la 2-3 ani) de evaluare externă și audit	Mediu (2021)	Înalt	Înalt

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
statistice și protecției datelor						
Direcția prioritară 2.3: Dezvoltarea premiselor și capacităților pentru coordonarea strategică	Nivelul de integrare al producătorilor de date în SSN	Indicatorul va fi estimat din perspectiva integrării potențialilor APSO în SSN la nivel de producție statistică (aplică recomandările BNS privind metodologiile, clasificările, coerența în indicatorii statistici produși în cadrul SSN) și diseminare (respectarea standardelor de diseminare, asigurare a metadatelor)	Raport anual de evaluare realizat de BNS	Scăzut (2022)	Mediu	Înalt
Direcția prioritară 2.4: Optimizarea procedurilor de producție statistică	Ponderea lucrărilor statistice revizuite din perspectiva optimizării procedurilor statistice aplicate	Nr. lucrărilor statistice realizate pe baza surselor de date alternative (administrative, private etc.) prin optimizarea procedurilor raportat la total lucrări statistice din PLS.	Raport anual de evaluare realizat de BNS	5% (2022)	10%	20%

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
		Optimizarea va include: testarea SDA și altor surse alternative de date, evaluarea lor, revizuirea definițiilor/ conceptelor, statistice și utilizarea acestor surse pentru producerea statisticilor oficiale (se calculează cumulativ)				
Direcția prioritară 2.5: Reducerea presiunii informaționale asupra respondenților	Rata de scădere a sarcinii de răspuns asupra mediului de afaceri	Cercetare de estimare a presiunii informaționale asupra întreprinderilor, privind consumul de timp e pentru completarea și raportarea datelor statistice anual (an de referință 2022)	Sondaj în rândul mediului de afaceri, realizat periodic (o dată la 2-3 ani)	0 <i>(anul de referință 2022)</i>	Diminuarea cu 5% față de valoarea de referință	Diminuarea cu 10% față de valoarea de referință
Obiectivul general 3: Date de înaltă calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, coerente, comparabile la nivel internațional, în special cel european), produse	Gradul de aliniere a statisticilor oficiale sectoriale la standardele internaționale	Aprecierea de expert (<i>grad scăzut - 0-30%; grad mediu- 31-70%; grad înalt - >70%</i>)	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani) de evaluare externă a SSN (evaluare globală a Eurostat)	Mediu <i>(2019)</i>	Mediu	Înalt

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă						
Direcția prioritară 3.1: Consolidarea managementului calității în sistemul statistic național bazat pe o abordare comună	Nivelul de implementare a politicii de calitate și a principiilor directoare de către membrii SSN	Politica de calitate va fi implementată prin principii directoare recomandate pentru membrii SSN (în Ghidul de calitate) <i>(nivel scăzut - 0-30%; nivel mediu- 31-70%; nivel înalt - >70%)</i>	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani) ale membrilor SSN de monitorizare și evaluare (în baza principiului 4 “Angajament privind calitatea” din Codul de bune practici)	Scăzut (BNS) (2022)	Mediu (SSN)	Înalt (SSN)
	Ponderea instituțiilor din cadrul SSN alinate/certificate în standarde de calitate în statistica oficială	Aliniere măsurată prin confirmarea disponibilității certificatelor de calitate sau altor dovezi (Total Quality Management, European Framework for Quality)	Informația anuală în baza documentelor de confirmare a conformității cu standarde de calitate	0% (2022)	30%	60%

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
		Management/EFQM, ISO)				
Direcția prioritară 3.2: Alinierea statisticilor oficiale la standardele internaționale, în special cele europene	Gradul de aliniere a statisticilor oficiale la standardele/recomandările metodologice internaționale	Ponderea statisticilor oficiale (indicatori/lucrări statistici(e) în PLS) la producerea cărora se folosesc standarde/recomandări metodologice internaționale (noțiuni, definiții statistice, et.) din total lucrări statistice din PLS (<i>grad scăzut - 0-30%; grad mediu- 31-70%; grad înalt - >70%)</i>)	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani) privind implementarea standardelor internaționale	Mediu	Mediu	Înalt
	Gradul de aliniere a clasificărilor naționale relevante la clasificări internaționale	Ponderea clasificărilor utilizate la producerea statisticilor naționale adaptate la clasificările internaționale din total clasificări statistice utilizate la nivel național pentru care există clasificări internaționale (<i>grad scăzut - 0-30%;</i>	Rapoarte periodice (o dată la 2-3 ani) privind alinierea la clasificările internaționale	Mediu	Mediu	Înalt

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedie (2026)	Ținta finală (2030)
		<i>grad mediu- 31-70%; grad înalt - >70%)</i>				
Direcția prioritară 3.3: Optimizarea proceselor statistice prin modernizarea infrastructurii TIC a SSN	Gradul de digitalizare a colectării, datelor statistice din cadrul SSN	Proporția chestionarelor statistice pentru care colectarea datelor se realizează prin TIC noi (CAPI, CATI, CAWI, alte) (grad scăzut - 0-30%; grad mediu- 31-70%; grad înalt- >70%)	Rapoarte anuale de progres ale membrilor SSN	Scăzut (BNS) (2022)	Mediu (SSN)	Înalt (SSN)
Direcția prioritară 3.4: Extinderea accesului publicului larg la datele statistice oficiale	Gradul de acces al publicului larg la datele statistice	Gradul de acces va fi apreciat conform opiniei utilizatorilor din perspectiva a câteva criterii: - <i>claritate</i> (datele sunt clare, însoțite de metadate) - <i>relevanță</i> (reflectă necesitățile informaționale ale utilizatorilor) - <i>oportunitate</i> (datele diseminate la termene care răspund necesităților	Sondaj de opinie a utilizatorilor de date, realizat periodic (o dată la 2-3 ani)	Claritate – mediu (70%) Relevanță – mediu (70%) Oportunitate – mediu (67%) Accesibilitate – mediu (67%)	Mediu (71-75%)	Înalt (>75%)

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedia ră (2026)	Ținta finală (2030)
		utilizatorilor) - <i>accesibilitate</i> (canalele de diseminare) - <i>coerență și comparabilitate</i> (<i>grad foarte scăzut - 0-25%; grad scăzut – 26-50%; grad mediu- 51-75%; grad înalt - >75%</i>)		Coerență și comparabilitate - mediu (67%) (2022)		
	Proporția indicatorilor de dezvoltare durabilă disponibili la nivel național, conform dezagregărilor relevante și a Principiilor Fundamentale ale Statisticii Oficiale (indicatorul ODD 17.18.1)	Disponibilitatea indicatorilor ODD va primi valori: integral disponibil, parțial disponibil, lipsă	Raport anual de evaluare a disponibilității indicatorilor ODD (la raportarea anuală și cea periodică (Evaluare Națională Voluntară) a implementării ODD	50% disponibili integral 25% parțial 20% lipsă (2020)	70% disponibili integral 15% parțial 15% lipsă	90% disponibili integral 10% parțial
Obiectivul general 4: Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să	Gradul utilizării statisticilor oficiale de către principalii utilizatori (autorități publice centrale și	Sondaj în rândul utilizatorilor (<i>grad foarte scăzut - 0-25%; grad scăzut – 26-50%;</i>	Sondaj de opinie a utilizatorilor de date, realizat periodic (o dată la 2-3 ani)	Mediu (Utilizare zilnică, săptămânal	Mediu (Utilizare zilnică, săptămânal	Înalt (Utilizare zilnică, săptămânală

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermedia ră (2026)	Ținta finală (2030)
utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicului larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile	locale, ONG, mediul de afaceri, mediul academic, etc)	<i>grad mediu- 51-75%; grad înalt - >75%)</i>		ă sau lunară – 66%) (2022)	ă sau lunară – 70-75%)	sau lunară – >75%)
Direcția prioritară 4.1: Consultarea opiniei utilizatorilor de date pentru îmbunătățirea continuă a ofertei de statistici oficiale	Gradul de satisfacere a utilizatorilor cu informațiile statistice ale membrilor SSN	Sondaj în rândul utilizatorilor <i>(grad foarte scăzut - 0-25%; grad scăzut – 26-50%; grad mediu- 51-75%; grad înalt - >75%)</i>	Sondaj de opinie a utilizatorilor de date, realizat periodic (o dată la 2-3 ani)	Mediu (70%)	Mediu (71-75%)	Înalt (>75%)
Direcția prioritară 4.2: Dezvoltarea calitativă a cererii de date în raport cu potențialul ofertei de date	Rata de creștere a numărului de accesări ale paginilor web ale membrilor SSN (anul de referință	Statistica accesarilor paginilor web ale membrilor SSN	Raport anual în baza contoarelor web	0	Creștere cu 20% față de nivelul de referință (anul de referință	Creștere cu 40% față de nivelul de referință (anul de referință

Obiectiv specific/Direcție prioritară	Indicator	Metoda de evaluare/măsurare	Sursa de verificare	Valoarea de referință	Ținta intermediară (2026)	Ținta finală (2030)
	2022)				2022)	2022)

VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

Tabel 3. Riscuri de implementare

Riscuri anticipate	Probabilitatea (joasă/ medie/ înaltă)	Impact (mic/ mediu/ mare)	Măsuri de atenuare a riscului
Accesul producătorilor de statistici oficiale la date cu caracter personal din registre și sisteme informaționale de stat și private nu este oferit, servind drept obstacol în producerea de statistici pe bază de registre	medie	mare	<p>Ajustarea legislației pentru a asigura accesul la date cu caracter personal din registre și sisteme informaționale de stat și private.</p> <p>Discuții bi- și multilaterale, la diferit nivel pentru soluționarea problemelor existente.</p>
Diferența dintre salariile altor instituții publice și sectorul privat, pe de o parte și remunerarea muncii din cadrul SSN, pe de altă parte, se menține la nivel înalt	medie	mare	<p>Analizarea oportunității flexibilizării reglementărilor ce prevăd utilizarea surselor financiare obținute de instituțiile publice în baza prestării serviciilor contra plată.</p>
Finanțare scăzută a SSN din surse bugetare și de asistență tehnică și financiară din partea partenerilor de dezvoltare, în special pentru activități complexe de modernizare a SSN și producerea de statistici pe bază de registre	mare	mare	<p>Finanțarea suplimentară a dezvoltării SSN din contul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prestării serviciilor suplimentare contra cost care nu sunt prevăzute în PLS; - asistenței tehnice și financiare din partea partenerilor de dezvoltare
Diseminarea unor date statistice de către actorii din afara SSN care nu corespund standardelor de calitate	medie	mediu	<p>Oferirea de către producătorii de statistici oficiale a datelor de înaltă calitate, însoțite de metadate și comunicarea acestora publicului larg într-un mod cât mai accesibil prin metode moderne de diseminare.</p> <p>Reacție promptă din partea producătorilor de statistici oficiale în cazurile de furnizare a datelor de calitate joasă de actorii din afara SSN sau a interpretării eronate a statisticilor oficiale.</p>

Riscuri anticipate	Probabilitatea (joasă/ medie/ înaltă)	Impact (mic/ mediu/ mare)	Măsuri de atenuare a riscului
			Preluarea de către SSN a bunelor practici, după caz, din activitatea noilor producători de date din sectorul privat.
Perpetuarea culturii statistice joase în rândul utilizatorilor de date (în particular în rândul decidenților de politici)	mare	mare	Asigurarea instruirii utilizatorilor de date statistice la intrarea în funcție (deputați, consilierii locali, primari la primul mandat).
Scăderea interesului pentru științele reale (matematică, statistică) în sectorul educațional (în particular la nivelul terțiar: studii universitare și post-universitare)	mare	mare	Ajustarea programelor de instruire cu obligativitatea predării statisticii/disciplinii dedicate introducerii în utilizarea metodelor statistice la toate facultățile. Extinderea programelor de cercetare în domeniul statistic, modelării și previziunii economice cu finanțare de la bugetul de stat.
Interes redus al actorilor politici față de domeniul statistic	mare	mare	Comunicarea activă a conducerii BNS cu mediul politic. Abilitarea mass-media, organizațiilor societății civile, precum și implicarea mediului academic și universitar în promovarea unei agende publice bazate pe evidențe.

VIII. AUTORITĂȚI/INSTITUȚII RESPONSABILE

Tabel 4. Instituții responsabile

Indicatorul	Principala instituție responsabilă	Instituțiile-partener
Obiectivul general 1: Capacitatea instituțională a membrilor Sistemului Statistic Național consolidată pentru a produce date statistice relevante, deschise, interoperabile și coerente, guvernate de standarde și condusă de	BNS, alți producători de statistici oficiale din cadrul SSN	Ministerul Finanțelor, Deținătorii de surse de date administrative & registre publice, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal

Indicatorul	Principala instituție responsabilă	Instituțiile-partenere
inovație		
Direcția prioritară 1.1: Consolidarea mandatului pentru colectarea datelor	BNS, alți producători de statistici oficiale din cadrul SSN, Agenția de Guvernare Electronică	Agenția Servicii Publice (ASP), Serviciul Fiscal de Stat (SFS), Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, alți deținători de date administrative și private
Direcția prioritară 1.2: Dezvoltarea resurselor umane	BNS, alți producători de statistici oficiale din cadrul SSN	Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor
Direcția prioritară 1.3: Asigurarea alocării de resurse financiare sustenabile și eficiente	BNS, alți producători de statistici oficiale din cadrul SSN	Ministerul Finanțelor, Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 1.4. Optimizarea structurii organizatorice a instituțiilor din cadrul SSN	BNS, alți producători de statistici oficiale din cadrul SSN	Partenerii de dezvoltare
Obiectivul general 2: Sistemul statistic național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora.	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Deținătorii de surse de date administrative și private
Direcția prioritară 2.1: Fortificarea independenței profesionale a BNS	BNS, alți producători de statistici oficiale.	
Direcția prioritară 2.2: Asigurarea unui climat favorabil pentru respectarea confidențialității statistice și protecției	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal

Indicatorul	Principala instituție responsabilă	Instituțiile-partenerie
datelor		
Direcția prioritară 2.3: Dezvoltarea premiselor și capacităților pentru coordonarea strategică	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 2.4: Optimizarea procedurilor de producție statistică	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Deținătorii de surse de date administrative și private, Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 2.5: Reducerea presiunii informaționale asupra respondenților	BNS, alți producători de statistici oficiale	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (CTIF), Agenția de Guvernare Electronică, Instituțiile APC, Asociații profesionale, Organizații neguvernamentale, Mediul academic
Obiectivul general 3: Date de înaltă calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, coerente, comparabile la nivel internațional, în special cel european), produse pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă	BNS, alți producători de statistici oficiale	Agenția de Guvernare Electronică, Ministerul Finanțelor Mediul academic și universitar, Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 3.1: Consolidarea managementului calității în sistemul statistic național bazat pe o abordare comună	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 3.2: Alinierea statisticilor oficiale la standardele internaționale, în special cele europene	BNS, alți producători de statistici oficiale.	Mediul academic, Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 3.3: Optimizarea proceselor statistice prin modernizarea infrastructurii TIC a SSN	BNS, alți producători de statistici oficiale	Agenția de Guvernare Electronică, Centrul de Tehnologii

Indicatorul	Principala instituție responsabilă	Instituțiile-partenerere
		Informaționale în Finanțe (CTIF), Ministerul Finanțelor, Mediul academic și universitar, Partenerii de dezvoltare
Direcția prioritară 3.4: Extinderea accesului publicului larg la datele statistice oficiale	BNS, alți producători de statistici oficiale	Mediul academic, Organizații ale societății civile, Partenerii de dezvoltare, Instituțiile APC
Obiectivul specific nr. 4: Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicul larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile	BNS, alți producători de statistici oficiale	Instituțiile APC Asociații profesionale, Organizații neguvernamentale, Mediul academic și universitar, Mass-media specializată
Direcția prioritară 4.1: Consultarea opiniei utilizatorilor de date pentru îmbunătățirea continuă a ofertei de statistici oficiale	BNS, alți producători de statistici oficiale	Mediul academic și universitar, Mass-media specializată, Organizații neguvernamentale
Direcția prioritară 4.2: Dezvoltarea calitativă a cererii de date în raport cu potențialul ofertei de date	BNS, alți producători de statistici oficiale	Mass-media specializată, Asociații profesionale, Organizații neguvernamentale, Mediul academic

IX. PROCEDURILE DE MONITORIZARE, RAPORTARE ȘI EVALUARE

Monitorizarea curentă a Strategiei în procesul de implementare va fi realizată de către BNS în vederea stabilirii gradului de realizare a acțiunilor, asigurării uniformității, continuității și conformității acțiunilor întreprinse cu cele planificate, prevenirii întârzierilor, ajustării la schimbările importante în mediul intern și extern și eficientizării continue a procesului de implementare.

Monitorizarea va fi efectuată în raport cu indicatorii de monitorizare prevăzuți de Strategie – cu periodicitate anuală în baza indicatorilor *de rezultat* și cu o frecvență de o dată la 2-3 ani în baza indicatorilor *de impact*. Rezultatele monitorizării vor fi incluse în rapoarte anuale de progres (în baza indicatorilor relevanți), la elaborarea cărora vor contribui toate entitățile din sistemul statistic sub coordonarea BNS. Rapoartele de monitorizare vor fi examinate de Consiliul Național pentru Statistică și prezentate Guvernului Republicii Moldova, până pe data de 1 mai, cu plasare pe pagina Web oficială a BNS.

Evaluarea progresului pentru fiecare dintre indicatorii de monitorizare predefiniți se va face prin comparație cu o valoare de referință ce se calculează având la bază informațiile existente la nivelul anului 2022 sau altui an (după caz, în dependență de disponibilitatea datelor).

Pentru alți indicatori, și anume cei *de impact*, valorile de referință vor fi stabilite în baza sondajelor de opinie în rândul utilizatorilor de date statistice, respondenților sau membrilor SSN și evaluărilor de experți care vor fi realizate cu o anumită periodicitate (de obicei o dată la 2-3 ani). Acestea vor putea fi de asemenea utilizate pentru activitățile de evaluare a Strategiei.

Strategia prevede o evaluare intermediară (în 2027) și o evaluare finală după expirarea termenului de implementare a Strategiei (2031). Scopul evaluărilor este furnizarea unei informații obiective asupra impactului Strategiei. Rezultatele evaluării intermediare vor fi utilizate pentru ajustarea, după caz, a prevederilor Strategiei și vor fi luate în considerare în Programele de implementare a Strategiei. Evaluarea va fi realizată în raport cu următoarele criterii:

1. relevanța Strategiei și a măsurilor incluse pentru țară;
2. analiza gradului de compatibilitate a Strategiei cu alte politici și documente de politici publice (coerența);
3. gradul de realizare a obiectivelor (efectivitatea);
4. modul de utilizare a mijloacelor bugetare alocate (eficiența);
5. capacitatea de a produce efecte de durată (durabilitatea);
6. impactul strategiei, estimat în cadrul evaluării finale.

Evaluarea intermediară va fi bazată pe evaluări interne efectuate de BNS, în calitate de autoritate responsabilă de implementarea Strategiei, dar și pe evaluările SSN periodice de către experți și organizații internaționale. Evaluarea finală va fi efectuată de o entitate independentă contractată de către BNS. Evaluările vor fi realizate într-un cadru participativ, care să reflecte diversitatea utilizatorilor și necesităților acestora. Rapoartele de evaluare (intermediară și finală) vor fi examinate în cadrul Consiliului Național pentru Statistică, vor fi prezentate Guvernului Republicii Moldova, până la data de 1 iulie a anului următor evaluării, și vor fi făcute publice prin intermediul paginii web oficiale a BNS.

Rapoartele de evaluare vor respecta structura prevăzută în Hotărârea Guvernului 386/2020 cu privire la planificarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice și vor include următoarele componente:

1) sumar executiv (rezultatele obținute în procesul de implementare a Strategiei în raport cu obiectivele stipulate, concluziile și recomandările principale);

2) introducere (descrierea succintă a Strategiei, scopului evaluării, metodelor de evaluare, surselor de documentare și constrângerilor întâlnite în procesul de evaluare);

3) constatările (prezentarea detaliată a rezultatelor evaluării, în conformitate cu criteriile de relevanță, eficacitate, eficiență, durabilitate și, în cazul evaluării finale, de impact a Strategiei);

4) concluzii (descrierea succintă a concluziilor făcute în baza evaluării);

5) recomandări de îmbunătățire a Strategiei, în cazul evaluărilor intermediare, și de politici pe termen lung în domeniul statistic în cazul evaluării finale.

Abrevieri utilizate

AGE	Agenția Guvernare Electronică
AGEPI	Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală
AFM	Ancheta Forței de Muncă
ASA	Ancheta Structurală a Întreprinderilor
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANRCETI	Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
ANSP	Agenția Națională Sănătate Publică
APC	Autoritățile publice centrale
API	Interfețe de programare a aplicațiilor
APSO	Alți producători de statistici oficiale
ASP	Agenția Servicii Publice
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
CAPI	Interviuri personale asistate de computer (eng.: <i>Computer-assisted Personal Interviewing</i>)
CATI	Interviuri telefonice asistate de computer (eng.: <i>Computer-assisted Telephone Interviewing</i>)
CAWI	Interviuri web asistate de computer (eng.: <i>Computer-assisted Web Interviewing</i>)
CBGC	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice
CBTM	Cadrul bugetar pe termen mediu
CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CNPDCP	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal
CIIS	Centrul de Instruire și Inovații în Statistică
CIPD	Institutul de Excelență în Furnizarea de Personal și Dezvoltare (engl. <i>Chartered Institute of Personal and Development</i>)
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNS	Consiliului Național pentru Statistică
CTIF	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
CSD	Controlul Statistic al Divulgării

CSPA	Arhitectura comună de producție statistică (eng. <i>Common Statistical Production Architecture</i>)
DAC	Comitetul pentru asistență externă
EFQM	Cadrul european pentru managementul calității (eng. <i>European Framework for Quality Management</i>)
ESMS al UE	Euro SDMX Metadata Structure
Eurostat	Oficiul de Statistică al Uniunii Europene
FPOS	principiile fundamentale ale Statisticii Oficiale ale ONU
GAMSO	Modelul generic de activitate pentru organizațiile statistice, (eng. <i>Generic Activity Model for Statistical Organisations</i>)
GIS	sisteme informaționale geografice (eng. <i>Geographic Information System</i>)
GSIM	Modelul generic de informații statistice (eng. <i>Generic Statistical Information Model</i>)
GSBPM	Modelul generic al proceselor de producție statistică (engl. <i>Generic Statistical Business Process Model</i>)
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
IT	tehnologii informaționale
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ODD	Obiective de dezvoltare durabilă
ONG	Organizații neguvernamentale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PLS	Programul de lucrări statistice
RPL	Recensământ al Populației și Locuințelor
SDA	Surse de date administrative
SDA/P	Surse de date administrative și private
SDMX	Schimbul de date și metadate statistice (eng. <i>Statistical Data and Metadata eXchange</i>)
SD SSN	Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
SIIS	Sistem informațional integrat în statistică
SIMS	Structura Unică Integrată a Metadatelor (eng. <i>Single Integrated Metadata Structure</i>)

SND	Strategiei Naționale de Dezvoltare
SSE	Sistemului Statistic European
SSN	Sistemului Statistic Național
SWOT	Analiza mediului intern și extern
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
UNECE	Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor
WMS	Sistem de management al unui depozit (eng. <i>Warehouse Management System</i>)
WMTS	Web Map Tile Service
WFS	Web Feature Service